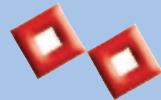

GODIŠTE
101

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

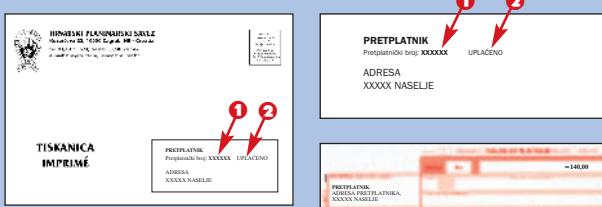
**TRAVANJ
2009**

4

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izšao je 1. lipnja 1898. Časopis je od 1949. do 1991. godine izlazio pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2009. godinu iznosi **150 kuna** (za inozemstvo 35 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš preplatnički broj**. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236**, također uz poziv na preplatnički broj.

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je naliđeljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti znaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u HPS-u (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za preplatu na časopis »Hrvatski planinar«, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je **15 kuna** (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim i većim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenta!). Podrobnejne upute nalaze se na web-stranici časopisa.

STAVOVI I MIŠLJENJA izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

WEB-STRANICA ČASOPISA:

www.plsavez.hr/HP

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

PRETPLATA I INFORMACIJE

Ured Hrvatskog planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

GRAFIČKA PRIPREMA

Alan Čaplar

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

HRVATSKI PLANINAR

Godište
Volume**101**Broj
Number **4**

Travanj – April 2009

122

Velebit jučer, danas i sutra

131

Planinarske ulice

140

Uzlet padobranskim jedrom iznad Pamira

148

Planinarstvo u Senju

Godište
Volume**101**Broj
Number **4**

Travanj – April 2009

TEMA BROJA

Velebit jučer danas i sutra

SADRŽAJ

I mi smo buduća povijest	122
Ivan Hapač	
Na Velebitu 2029. godine.....	126
Vanja Radovanović	
Planinarske ulice.....	131
Alan Čaplar	
Jedno sportsko-penjačko natjecanje – iza kulisa	136
Siniša Hrestak	
Izlet na Kremen i vrelo Une	138
Jasna Žagar	
Uzlet padobranskim jedrom sa 6200 metara.....	140
Vladimir Paušić	
Mulhacen – najviši vrh kontinentalne Španjolske....	143
Tomislav Juzbašić	
Planinarstvo u Senju	148
Mirko Belavić	
Glavni odbor HPS-a	154
Vijesti	158
Speleologija	159
Kalendar akcija	160

SLIKA NA NASLOVNICI

Uspon u Andama

foto: Iva Kaštela

I mi smo buduća povijest

Prelistavajući Planinarski vodič po Velebitu (1929.)

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

O Velebitu je riječ, o planini koja mi je prirasla srcu. Vidim je u svakoj svojoj viziji. Knjiga koju držim pred sobom stara je osamdeset godina. Zahvaljujući opisima iz knjige, Velebit vidim očima autora, kao što ga je on bio prije osamdesetak godina.

Kako me sustižu godine, tako mi se nameću one iste riječi koje su govorili stariji od mene kad sam bio mladić. Išli su mi na živce. Izjave poput: »Nekad je bilo mnogo bolje!« ili: »To su bila dobra vremena« činile su me uznemirenim. Ipak, danas imam potrebu poslužiti se istim mislima, pa i rečenicama. No, nešto sam naučio: ne činiti drugome ono što me samoga izluduje! Sada znam da će uvijek biti nekih »dobrih

vremena« u prošlom, ali i nekih »dobrih vremena« u današnjem vremenu. I tako mi je iz nekih prošlih vremena došla u ruke knjiga koja me potaknula da sagledam prijašnje vrijeme i uvidim kako je u današnje vrijeme sve nekako lakše. Nešto se promjenilo. Na bolje? Ili...

Velebit, planina koja »od ikona pa do vijeka«, kako kaže autor Josip Poljak, razdvaja dva svijeta, bio je i ostatak otvoren za nove pridrušlice, znatiželjne i naraštaje. Bez obzira na to iz kojih se pobuda upute na tu »gorsku gromadu«, svi se s nje vraćaju ispunjeni ljepotom, a ponekad i mislima o onima koji su nekad na tim prostorima morali, a ne željeli preživljavati. Otkada? Pa Grci su već u prvoj polovici 4.

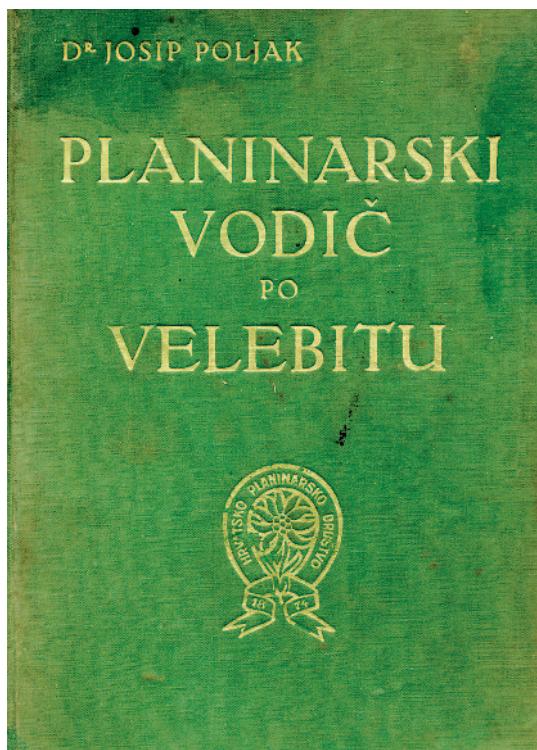
Sjeveroistočni dio krškog polja Velikog Lubenovca, foto: dr. Radivoj Slmonović

U ruke mi je iz nekih prošlih vremena došla knjiga koja me potaknula da sagledam prijašnje vrijeme i uvidim kako je u današnje vrijeme sve nekako lakše. Nešto se promijenilo. Na bolje? Ili...

stoljeća prije Krista znali za ove krajeve i zabilježili da su ih nastanjivali Liburni. Zapis stoji i na Pisanom kamenu na Begovači: »Po dogovoru ovo je međa između Ortoplina i Parenitina. Pristup do vode žive Ortoplinitima je dopušten«. To je ono što se zna, a gdje je početak? Jesu li stari žitelji Velebita voljeli svoju planinu zbog ljepote ili iz nasušne potrebe? Zašto zaljubljenici iz nekoga budućeg stoljeća ne bi jednako tako razmišljali o nama?

Ne tako davno

Ne želim otići tako daleko unatrag, već samo do vremena i opisa iz knjige »Planinarski vodič po Velebitu« dr. Josipa Poljaka iz 1929. godine. Zaokupila me je spoznaja da se prije tek nepuna jednog stoljeća nije moglo tako jednostavno proći sjevernim dijelom Velebita kao danas. Planinari toga vremena drugačije su se kretali tim prostranstvima. Borili su se s vremenom. Vremenom dolaska do planine, vremenom pristupa planini i vremenom dužine boravka na njoj. Nije bilo prijevoznih sredstava kao danas, ni pristupnih cesta, a niti staza za brzinske posjete Velebitu. Tek četiri godine nakon tiskanja te knjige, kada je Premužićeva staza bila predana na uporabu, mogla su se jednostavnije posjetiti prostransta Rožanskih kukova, najimpresivnijega i najdivljeg dijela sjevernog Velebita. To ne znači da planinari i prije nisu obilazili taj dio Velebita. Uspinjali su se stazama Podgoraca i Primoraca, a stizali su iz »podgorja u nadgorje« polazeći uvijek od razine mora. Penjali su se planinari i odlazili na neka druga mjesta, no druga samo u usporedbi s današnjim nazivima. Mjesta su bila ista. Putovi su ih vodili na Krajačevu kuću, i to od Starigrada, Gornje Klade i Babrovače. Moglo se ići iz Starigrada i putem preko Bralića, Dolca i Palježa ili od Jablanca pa se preko Živih bunara, Vujinca, Male i Velike Brisnice, Boro-vih vodica spojiti s putom za Krajačevu kuću kod Dolca i Palježa. Današnji planinari, osim istinskih zaljubljenika u Velebit, nisu niti čuli

nazine nekih mjesta, a kamoli ih posjetili. Starigrad je tada bio malo pristanište, koje danas planinari ne posjećuju baš često. U ona su vremena morali u Starigrad jer se ključ Krajačeve kuće pod Vučjakom nalazio kod župnika. Dakle, tko je htio u zavižansku kuću, morao je svoj put započeti u Starigradu. Bilo je tu mjesta i za prenoći, a postojao je i izvor slatke vode.

Ljepota je bila ista, ali je cijena koju su plaćali ondašnji planinari bila mnogo viša. Možda katkad i nije, barem što se vode tiče, jer im je toliko potrebna voda za lutanje po Velebitu bila dostupna na više mjesta. Svagdje gdje su obitavali ljudi bilo je »dobre« vode, a ponajgde se moglo nabaviti mlijeka i sira, možda poneko jaje, pa i kozlić ili janje, što je danas nemoguće. Tu se kod dobrih ljudi moglo i prespavati u stanovima ili na sijenu pokraj

Sedlo Veliki Alan iznad Jablanca, u pozadini Alančić (1612 m), foto: dr. Josip Poljak

stanova. Vrlo malo ljudi danas zna za Hodžićki vrh (870 m), seoce Kirini ili brdo Pleće (572 m), za stanove Ječmišta ili brdo Razvršnicu (1212 m). Nekad su to bile markantne točke za orijentaciju i za uspješan put prema Krajačevoj kući. Jeste li čuli za Velebitski Snježnik (1610 m)? Ja nisam.

Evo i drugog cilja. Svatko tko danas krene od Zavižana prema Velikom Alanu zna da može poći Premužićevom stazom i posjetiti Gromovaču, Rossijevu kolibu i Crikvenu. Nekada je Rossijeva koliba služila kao nužno sklonište za noćenje na tom putu, jer je sve ostalo bilo predaleko i nedostupno. Prema opisu, u prizemlju kuće bilo je mjesta za dvanaest, a na tavanu za desetak ljudi. Budući da danas nije ništa veća, mora da su ljudi bili vrlo skromni i sretni kad su nakon naporna puta mogli prespavati u tako tjesnu prostoru. Vodu u cisterni održavali su pitkom, što je bilo vrlo važno za boravak u vrelima Rožanskih kukova. Kolibu su nazivali i Rožanska koliba HPD-a. Danas je voda najčešće sumnjive kvalitete, jer se posjetitelji često ne brinu za nju, niti je nastoje očuvati

pitkom, jer je donesu sa sobom po gotovo vodovravnoj Premužićevoj stazi. Ponekad se čini uzaludnim trud današnjih entuzijasta planinara da cisternu održe čistom.

Prema opisima tadašnjih autora, neki su usponi prema Rossijevoj kolibi bili »vratolomni sa svim karakterima visoko gorskih alpinskih grebena«, pa zato Poljak u svojoj knjizi na nekoliko mjesta savjetuje da se u to područje ulazi isključivo u pratnji vodiča, naročito ako se želi nastaviti preko Cipala i Daščevca za Veliki Alan, i čak nudi kao vodiče dvojicu vrsnih poznavalaca toga prostora: Marka Vukelića iz Volarice pokraj Sv. Jurja i Peru Čuljata, lugara iz Živih Bunara.

Na Veliki Alan nije se dolazilo Premužićevom stazom, već iz pravca Jablanca današnjim planinarskim putom. Postojala je varijanta iz Jablanca preko Dundović Sela, Dundović poda, Splovina pa na Struge, a odavde preko Oštrika za Alan i Mirevo, gdje je bilo konačište u planinarskoj kolibi HPD-a. Prošarao sam prilično tim krajem, ali nisam čuo za stanove Livadice i Klanac, za Japnenicu ili Ognjenu dragu, niti za

mjesto Zapadak ili ravan po imenu Tavan Pili-pašev, što ih u svom vodiču spominje Poljak. Za današnju orientaciju nije ni bitno, jer znamo nove, dobro označene putove. Čarobno! Čudno?!

Ulazimo li u prošlost?

Sve se promjenilo, ali je Velebit ostao isti. Do gotovo svih lokacija može se doći i cestom. Sve je manje onih koji dođu hodati po Velebitu nekoliko dana. Velik je broj onih koji u istom danu stignu vozilom iz udaljenoga grada, »skoknu« do Crikvene ili do Zavižana, ponekad čak zaborave ponijeti i vodu, jer »tamo smo za nekoliko sati«, i vrate se u svoju svakodnevnicu punu stresa. Nikad neće vidjeti putove kojima su se na Velebit selili Podgorci, na svoje »visoko gorske košanice« ili svoje stanove, a niti vidjeti prelijepе predjele unutrašnjosti sjevernog Velebita koje danas tako lijepo opisuje Vito Cerovac u svojim zapisima. A možda to i ne zanima današnje planinare.

Jednoga će se dana neki novi, sada možda još neopredijeljeni planinari, čuditi kako smo mi šetali tim »teško« prohodnim predjelima Velebita. Razmišljat će možda o zaboravljenim putovima i sa stručnim vodičem iz nacionalnog parka ugodno i bez znoja obilaziti ono što im bude ponuđeno, jednako kao što i mi razmišljamo o svojim prethodnicima, o njihovoј tvrdoj ljubavi prema Velebitu, te upornosti, znoju i želji da nam ostave traga i upute nas da tu ljepotu ostavimo u baštinu i onima poslije nas. Čistu, nedirnutu i divlju, kakva je ova priroda oduvijek i bila.

Uvijek uspoređujemo ono što je bilo s onim što sada imamo i što sada prolazimo, a što ostavljamo svojoj djeci. Što će oni misliti o našoj ostavštini? Upravo se tu uklapa nečija velika misao: »Ovu prirodu nismo naslijedili od svojih predaka, već smo je posudili od svoje djece!« No, najvažniji su naši dojmovi i naše sagledavanje ljepote, jer to je sve što imamo. Zato joj se uvijek iznova vraćamo.

Stanovi Struge, u pozadini Rožanski vrh (1638 m), foto: dr. Radivoj Simonović

Na Velebitu 2029. godine

Hipotetski izvještaj s izleta

Vanja Radovanović, Zagreb

Zraka tek izlazećeg sunca prodrla je kroz poluzatvorene rolete i poškakljala po nosu Josipa K., koji se prevrnuo na krevetu. Sunčeva zraka prenula ga je iza sna, no još je koju minutu zadržao zatvorene oči i pokušavao se prisjetiti što je sanjao... no, nije uspio. Otvorio je oči i pogledao na digitalni sat i kalendar na zidu: bio je 1. lipnja 2029. godine, 5:30 ujutro, a na ekranu je pisala i poruka: »Izlet na Velebit«. Super, došao je i taj dan!

Josip je bio vitalan šezdesetogodišnjak i povremeno se bavio planinarenjem, no na Velebitu već dugo nije bio, sigurno već petnaestak godina. Još se sjećao svoga prvog »pravog« planinarskog izleta, tamo negdje kasnih devedesetih godina prošlog stoljeća, kada je s prijateljima posjetio sjeverni Velebit. Taj ga je izlet zauvijek vezao uz planine. Ovaj je put odlučio ići sam i prepustiti se potpuno novom doživljaju.

Brzo je doručkovao i spremio ruksak, ekraničić sa strane upozorio ga je da mu unutra još nedostaju planinarski dnevnik i rezervna potkošulja... »Ah, te dosadne novotarije, nikako da ga programiram tako da me ne traži rezervnu potkošulju kad je ionako nikad ne nosim«, pomislio je Josip. Sjeo je zatim za računalo, koje je bilo stalno spojeno na globalnu mrežu, te pogledao kakvo je stanje s prijevozom i ulaznicama za Nacionalni park Sjeverni Velebit. Od prošle je godine broj posjetitelja ograničen i trenutno se stanje može svakog trenutka vidjeti pritiskom na dugme... no, jutros je tek 38 ljudi rezerviralo ulaznicu, tako da se za to nije morao brinuti jer je kvota bila 1000 posjetitelja dnevno. Ni s prijevozom nije bilo neprilika – otkako su se zalihe naftnih goriva opasno istanjile, glavninu prijevoza preuzeila je električna željeznica i bilo je mnogo isplativije kori-

stiti se njezinim uslugama nego sam voziti. Svaka dva sata kretao je vlak prema Splitu, a u Otočcu je čekao električni cestovni vlak koji je vozio do Krasna, gdje se nalazio ulaz u nacionalni park. Ionako već nekoliko godina nema pristupa osobnim vozilima – glavne ceste unutar parka bile su doduše asfaltirane, no upotrijevali su ih samo električni cestovni vlakovi na cestama Krasno – Zavižan – Lom – Krasno i Krasno – Begovača – Mrkvište – Štirovača, s priključnom linijom Mrkvište – Alan, te vozila opskrbe (također električna).

»Početak dana bio je dobar«, razmišljao je Josip sjedeći na klupi u Krasnom i udišući svjež planinski zrak. Stigao je na željeni vlak za Otočac, sve prometne veze bile su uredne i sada je čekao električni vlak za Štirovaču. Odlučio je prvu noć prespavati u velikom suvremenom pansionu u Štirovači koji je izgrađen prije nekoliko godina kako bi zbrinuo većinu višednevnih posjetitelja naviklih na čistu posteljinu, restoran, bazen s topлом vodom, saunu, golf teren i sličan komfor. No, sljedeće dvije noći prespat će u srcu parka, u domovima na Mrkvištu i Alanu, koji su iz povijesnih razloga ostavljeni baš onakvima kakvi su bili početkom 21. stoljeća. Prijatelji su mu rekli da su čak i kreveti jednaki kao što su nekad bili, škriputavi, s dahom vlage i pljesni, a deke su i dalje one stare, vojničke. Kako im uspijeva održati ih u takvu stanju, pitao se Josip? (Naravno, tajna je bila u svakogodišnjem obnavljanju madraca i deka i tretiranju posebnim sredstvima s mirisom vlage i starine, razvijenima baš u svrhu povećavanja autentičnosti muzeja, dvoraca i sličnih lokaliteta).

Stigao je i vlak. Josip je kupio ulaznicu i u nju dobio mali GPS uređaj koji je bilo obvezatno stalno nositi sa sobom za boravku u

Rožanski kukovi – kamenito, ali meko srce Velebita

parku. Njime se kontroliralo da posjetitelji ne skreću s dopuštenih staza i smjerova. Čim bi se neki posjetitelj udaljio više od 10 metara od staze, na to ga je upozoravao prodoran pisak uređaja, a nadzorna služba parka dobivala je upozorenje u kontrolnom centru. Naravno, uvijek je bilo lukavaca koji su se dosjetili protuotrovu i prije napuštanja dopuštenih staza sakrivali uređaj pod neki kamen uz put, no nove generacije uređaja imale su senzore koji su reagirali na izostanak ljudske topline, tako da je sada za takvo što trebalo ponijeti i termosicu ili nešto slično što bi glumilo toplinu ljudskog tijela. No, ti uređaji imali su i drugu svrhu - alarmiranje Gorske službe spašavanja u slučaju potrebe, tako da potraga za unesrećenima više nije bila problematična. Kako god bilo da bilo, Josip je odrastao u doba kad je prevariti »sistem« bilo pitanje ponosa pa tako i sada nije propustio preko veze nabaviti najnoviju spravnicu koja je »varala« takve GPS bazirane odašiljače. Nekad davno za takve su »poluzakonite« stvarčice bili zaduženi Rusi, potom Kinezi, a sada uglavnom dolaze iz nove softverske velesile - Konga. Sva je sreća da je stigla

web poštom iz Kinšase do Zagreba za nepunih dan i pol!

Vlak je krenuo i Josip se zadubio u promatranje okoline i uživanje u miru i cvrkutu ptica, popraćeno tek povremenom tihom škripom guma električne kompozicije. Tu i tamo susreli bi teretne vlakove, pune gajbi turbo strong ožujskog piva, hiper ultra karlovačkoga ili pak Ledo sladoleda čiji je novi sladoled »Imperator« bio hit sezone. Vlakovi su brzo nestajali iza zavoja i nisu mnogo ometali mir šume.

Nakon otprilike sat vremena udobne vožnje vlak je stigao do Štirovače. Zelene livade male su na odmor, trebalo je samo uzeti ležaljku s urednog niza koji je stajao pored ulaza u pansion. No, Josip je odlučio prisjetiti se starih vremena, izvadio je već pomalo otrcani karimat i izvalio se na proplanak izvan vidika pansiona, dokonih šetača u gradskim cipelama, štandova sa suvenirima i folklorne glazbe s razglasom (srećom, ipak tihog). Posegnuo je dublje u ruksak i izvadio limenku turbo strong ožujskog piva, kuhinjsku krpu, lovački nož, štrucu kruha, glavicu luka i komad špeka te počeo pripremati gablec.

»Eh, davno je to bilo kad su svi tako gablali, kad je najbliži grah s kobasicom bio na dva dana hoda daleko, a najbliži odrezak na tjedan dana...« mislio je Josip i brisaо kuhinjskom krpom zamašćeni ekran ruksaka.

Nakon gableca podijelio je ostatke kruha s mrvima, pažljivo pokupio smeće i uputio se prema pansionu. Ipak je vrijeme za jedne čevape ili možda čak lungić, a ni sauna mu neće naškoditi...

Sljedeći je dan Josip krenuo vlakićem do Mrkvišta te dalje za Alan. Zastao je na posljednjoj stanicu, na prijevoju s kojega je pucao vidik na more i otoke. Uživao je u povjetarcu i vidiku, tražeći pogledom novoizgrađenu žičaru koja je za samo dvadesetak minuta prevozila turiste iz Jablanca do Alana. Upravo je pored njega drhturila skupina japanskih turista u sandalama i laganim majicama, koje, čini se, nitko nije upozorio na klimatsku razliku između obale i planine. S druge je strane ceste GSS baš nosio jednog Azijca koji se hodajući u japan-kama spotaknuo o kamen na obližnjoj stazi i slomio nožni palac.

Krenuo je zatim lijepo obnovljenom Premužićevom stazom, s poučnim natpisima na ključnim mjestima, prema odvojku za Žečjak. Na početku staze nalazila se jarko crvena ploča koja je upozoravala na to da se radi o planinarskoj stazi nepogodnoj za prolaz bez pune planinarske opreme, a pored nje je sjedio nadzornik Nacionalnog parka koji je provjeravao imaju li svi planinari već spomenuti GPS uređaj te obvezatnu opremu (šuškavac, barem litru vode

i drugo) te dovoljno dubok profil na potplatu gojzerica. Kad mu je Josip pokazao svoje stare cipele, čovjek je samo flegmatično zakliao glavom. »Neće ići, gospodine, s ovakvim glatkim potplatima jer postoji ozbiljna opasnost od poskliznuća na stazi.« Josip je razmišljaо što učiniti - odustati ili se kriomice provući okolinom putom... no, što će učiniti s GPS uređajem?

Napokon se dosjetio, pričekao je oveću skupinu austrijskih planinara, izmiješao se s njom i pored nje kriomice promakao uz kontrolu.

Uspon mu je godio, pluća su se čistila od gradskog zraka i upijala mirise proljetnoga cvjeća. Na stazi nije bilo mnogo prolaznika pa je u blizini vrha sakrio svoj GPS uređaj u malu kamenu udubinu, namjestivši ga tako da ga grije sunce, kako ga ne bi odao nedostatak topline. Skrenuo je s puta do oveće livade u zavjetrini i izvan pogleda prolaznika. E, to je bila uživanica! Rastegnuo je svoju prastaru vjetrovku, izvalio se na mirisnu travu i prepustio se mislima. Uživao je u miru, mirisima prirode, cvrkutu ptica... ali isto tako mu nije bila mrska ni jučerašnja sauna s masažom ili pak interaktivna elektronička karta koju je dobivao svaki posjetitelj parka (pritiskom na određenu točku na karti pojavljivala se na ekrantu panoramska fotografija snimljena s toga mjesta).

»Baš smo mi planinari čudna svojta,« razmišljaо je Josip, »uvijek smo razapeti između nostalгије za davnim vremenima, kad je sve bilo bolje, prirodnije, nepatvorenije, kad su živjeli i radili »pravi« planinari i kad je svaki izlet bio

mala ekspedicija... i novotarija koje život čine ugodnijim - od GPS-a, suvremenih elektroničkih ruksaka, nepropusne odjeće pa sve do tih električnih vlakića koje planinari čistunci još uvek izbjegavaju... I sad, umjesto da uživamo u tome što imamo i pobrinemo se za očuvanje prirode i daljnje podizanje planinarskog standarda, mi plaćemo za davnim vremenima... Možda samo zato što smo onda bili mlađi i puni entuzijazma, a sad smo stariji i željni komocije... a rado bismo opet bili mlađi.«

I dok su mu se tako glavom rojile filozofske misli, toplo sunce, mirisna trava i umor od hodanja učinili su svoje i Josip je zadrijemao... U snu je kročio netaknutim velebitskim šumama, sretao pastire, ispijao tek pomuzeno mlijeko i lijegao u sjenike. Preležao je tako čak nekoliko sati, taman dovoljno da stigne na posljednji vlak u 19 sati s Alana na Mrkište. Kontrolor na izlazu sa staze samo je zavrtio glavom kad ga je ugledao, s jaknom punom vlati suhe trave i olinjalim gojzericama, no nije ništa rekao.

Stigao je do Mrkišta, taman na vrijeme da uhvati pretposljednje mjesto u starome domu. Ispred doma je gorjela vatrica, a iznad nje je bio velik kazan s grahom. Pored vrata doma bila je, nije mogao vjerovati, stara gajba ožujskog piva kakvu je pamtio iz mladosti, a na pomalo olinjalim madracima bile su stare sive deke, baš onakve kakve je pamtio sa svog prvog izleta.

Nije mogao izdržati – uzeo je pun tanjur graha i poeo ga u desetak minuta, izgladnjelo ga je hodanje. Uzeo je i pivo, jedno, drugo,

treće... saznao je da je pivovara upravo počela s proizvodnjom piva po staroj recepturi i pakirala ga u ambalažu s početka stoljeća, kako bi zadovoljila sve veću potražnju za nostalgičnim artiklima.

Pričajući s preostalim planinarama Josip je pronašao čak i neke znance iz mladosti, jednog bivšeg kolegu s posla, a s mrakom je krenula i pjesma. Josip je uživao, bio je ponovo u svom elementu, s grahom u želucu, pivom u ruci, rame uz rame s novostečenim prijateljima i bez svih onih elektroničkih čuda što su ga okruživala svaki dan. Iz mraka su se čule prve sove, u krošnjama je lagano fijukao vjetrić, a s ceste se čulo tiho škripanje kotača električnog vlakića koji je vikendom čak i noću prevozio namjernike u noćni klub pri pansionu u Štirovači.

Negdje oko ponoći Josip se napokon skrasio u krevetu. Bio je omamljen doživljajima tog dana, svježim zrakom, grahom i pivom, no svejedno nije mogao zaspati – tijelo već dugo nije naviklo na takav neudoban smještaj, nakon višegodišnjeg spavanja na mikroprocesorski upravljanim madracima koji automatski prilagođavaju podlogu tijelu i dijagnosticiranom laganom iskriviljenju kralježnice.

No, stiglo je i jutro. Josip je trljao krmeljive oči i masirao naduti trbuš. Uf, bilo je jučer dobro, no sad je ipak poželio nešto udobnije. Nakon kratkog razmišljanja spremio je stvari i umjesto stazom za Veliki Golić, kao što je još dan prije planirao, krenuo je vlakićem za Krasno. Danas će si ipak radije priuštiti fini ručak u restoranu pored stare sirane, a nakon toga

može malo lješkariti u ležaljci i poslije nastaviti put svog doma. Ne treba pretjerati s ovakvim naporima, ali sigurno će se vratiti na jesen, tad je Velebit najljepši, a čuo je da će u Štirovači biti otvoren i velik zatvoren termalni bazen sa zabavnim parkom - to će tek biti uživljacija!

Iz vlakića je na jednometru zavoju ugledao dva postarija gospodina kako u ruci drže staromodne kantice s bojom i osvježavaju markacije. Uprava parka već je davno zabranila stavljanje nekoć uobičajenih crveno-bijelih markacija. U stvari, one već odavna i nisu bile potrebne budući da su GPS uređaji bili prisutni u svakom mobilnom telefonu, no nekolicina planinara i dalje je održavala tradiciju klasičnoga markiranja bojama. Uprava parka žimirila je na njihove akcije svjesna da im i to dovodi posjetitelje i predstavlja park u svojevrsnom »nekad davno« stilu.

Josip je mahnuo markacistima, a oni su mu odmahnuli. U jednom trenutku poželio je povući sigurnosnu kočnicu i izaći iz vlakića kako bi im se pridružio, kako bi ponovno,

barem na nekoliko sati uskočio u film svoje mladosti. No, dok se pridigao, ponovno je osjetio lagano škljocanje u ledima, ruka je zastala na putu prema kočnici, a markacisti su nestali iza zavoja. Još dugo je Josip gledao unazad pokušavajući ih ponovno vidjeti, steglo mu se grlo i pustio je nekoliko suza, no nakon nekoliko časaka vratio se u sadašnjost, razmišljajući o tome kome će sve prepričavati detalje s ovoga izleta - naravno, preskočit će ove nostalgične epizode jer bi ga svi ismijali.

Mirne savjesti, Josip je slatko zijeovnu i protegnuo se te nije ni primijetio medvjeda kako je na trenutak pomolio glavu iza široke bukve na padini iznad ceste. Velebitske su šume i nadalje vodile svoj život, kao i tisuće ljećima prije. Čuda tehnike i komfor turističkih objekata dovlačili su sve više posjetitelja u te oaze ljudske civilizacije, no izvan njih posjetitelja je ustvari bilo sve manje i manje. Tek je rijetki planinar zalutao na manje poznate velebitske staze, kojima je i nadalje gospodarila priroda.

Planinarske ulice

Alan Čaplar, Zagreb

Čudan naslov, zar ne? Postoje planinarski putovi, obilaznice, domovi, kuće, skloništa i piramide i mnogošto drugoga što nosi planinarska imena, no za planinarske je ulice malo tko čuo. Tim će više mnoge čitatelje iznenaditi činjenica da ovdje nije riječ o ulicama posvećenim ljudima koji su se istaknuli znanstvenim, kulturnim ili drugim radom, a koji su dio slobodnog vremena provodili u planinama kao planinari, niti o ulicama u kojima se nalaze sjedišta planinarskih društava, nego baš o ulicama koje nose naziv Planinarska. Da, baš tako! O planinarskim se ulicama nikad dosad nije pisalo u »Hrvatskom planinaru«, niti planinari o njima mnogo znaju. Krenimo redom!

Dvije Planinarske u Slavoniji

Planinarima je dobro poznato da »ravna« Slavonija nije ni približno tako ravna kako to pogrešno misle oni koji nisu pod svojim nogama iskusili strmine Papuka, Psunja, Krndije, Dilja ili Požeške gore. U slavonskom gorju postoji dvadesetak planinarskih kuća, a postoje i dvije Planinarske ulice.

Prigradsko naselje Brodsko Brdo kraj Slavonskog Broda danas je potpuno sraslo s gradom, premda između gradskog središta i naselja prolazi autocesta. Planinarski dom »Gjuro Pilar« bio je jedna od prvih kuća na tom briježu, no iako su ga okružile novije stambene i vikendaške kuće, on, još uvijek, ponajprije zbog

ALAN ČAPLAR

Planinarska ulica u Slavonskom Brodu

ALAN ČAPLAR

Cijela Planinarska/Planinska ulica u Pakracu

lijepog okoliša, pruža iznimski prirodni ugodaj. Gjuro Pilar (1846 - 1893), profesor geologije na zagrebačkom sveučilištu, bio je jedan od glavnih inicijatora osnutka Hrvatskoga planinskog društva 1874., a u njegovu je uredu u Demetrovoj ulici 1 u Zagrebu (današnji Hrvatski prirodoslovni muzej) 15. listopada 1874. održan osnivački sastanak. Zanimljivo je da je u to doba Pilar imao samo 28 godina. Kada su 1984.

godine Brođani slavili 60. godišnjicu osnivanja svoga PD-a »Dilj«, nazvali su planinarsku kuću na Brodskom Vinogorju Pilarovim imenom.

Prilazna ulica do doma »Gjuro Pilar« nosi naziv Planinarska, a tu adresu na osobnim iskaznicama ima nekoliko desetaka Brođana. Današnji cestovni prilaz do doma vodi najprije iz Vinogorske ulice Ulicom Blagoja Berse u Planinarsku ulicu, pa oni koji dolaze automobilom ne mogu steći dojam da je slavonskobrodska Planinarska ulica duža, tj. da počinje nadomak Vinogorskog, u podnožju brijege na kojem se nalazi dom. Ulicom prolazi markacija kojom se od doma ide prema Petnji i Pljuskari.

To nije jedina Planinarska ulica u Slavoniji – druga se nalazi u Pakracu. Kraća je od slavonskobrodske i u njoj su samo četiri kuće. Ona je desni odvojak Ulice Pepe Polaka, veće ulice koja počinje na cesti što se iz Pakraca uspinje kroz Kraguj prema planinarskom domu »Omanovac«. Nećete je zapaziti ako je ne potražite – neka to bude dopuna vašem sljedećem izletu na Psunj. Nedavno je, doduše, na njenom početku osvanula ploča s novim nazivom – Planinska, no u telefonskom imeniku i službenim evidenci-

ALAN ČAPLAR

Planinarska ulica u Koprivnici – potpuno ravna, u dnu doline

Traženje i obilazak planinarskih ulica širom Hrvatske može biti zabavna dopuna izletima na Dilj, Psunj, Bilogoru, Ravnu goru, Ivanščicu, Medvednicu i Velebit. Iskoristite priliku i upoznajte ih!

jama pronaći ćete stari naziv. Iz nje se pruža lijep vidik prema Omanovcu.

Planinarska – prva u Koprivnici

Koprivnička Planinarska ulica mala je ulica na jugozapadnom rubu grada. Ima jedanaest kuća, sedam s lijeve strane i četiri s desne, a u njoj živi dvadesetak ljudi. Lako ju je naći: ona je desni odvojak na cesti iz Križevaca prema Koprivnici, samo tri metra iza ploče koja označava završetak sela Reka i početak Koprivnice, pa se može reći da je ta ulica doslovno prva u Koprivnici. Njome prolazi markacija Koprivničkoga planinarskog puta. Prvi susjedi su Ulica Stjepana Radića (u Reci) i Križevačka te Ulica Rečko polje. Stanar Mihalj Medenjak koji živi na broju 4 u srdačnom razgovoru skrenuo mi je pozornost na još jednu zanimljivost: »Pogledajte, ova ulica je potpuno ravna i nalazi se na najnižem terenu u cijelom gradu«. Doista, na rubovima Koprivnice ima i strmih uličica, a iako se nalazi nadomak brežuljaka, Planinarska ulica nalazi se točno na ravnom dnu doline. Kraj ulice je otprilike 100 metara od početka, kod željezničke pruge.

Koprivnica ima dugu i bogatu planinarsku tradiciju – prošle je godine obilježena 80. obljetnica rada HPD-a »Bilo«, a nedavno je iz tiska izašla knjiga o koprivničkom planinarstvu. Vrijedi podsjetiti i da je u Koprivnici više od 20 godina izlazio časopis »Bilogorski planinar«, koji je većinu vremena uređivao agilni dr. Milićević Kovačić.

Planinarske stube u trajektnoj luci

Svjetski je kuriozitet da u Hrvatskoj postoji planinarska kuća čija je nadmorska visina beznačajna jer se nalazi doslovno na obali mora. Istini za volju, treba reći da je planinarima nekoliko godina bila na usluzi kuća »Snijeg do mora« na Ižu, na visini od »80 centimetara«, kao najniže smještена planinarska kuća u Hrvatskoj i vjerojatno na svijetu, no mnogo dužu tradiciju ima kuća »Miroslav Hirtz« u Jablancu. Stara vila

ALAN ČAPLAR

Stube planinara u Jablancu, deset metara od mora

koja je pripadala planinaru Miroslavu Hirtzu, sinu prvog urednika »Hrvatskog planinara« Dragutina Hirca, ostala je u nasljedstvo planinara. Njome upravlja HPD »MIV« iz Varaždina, a osim za planinarske potrebe, služi i kao odmaralište djelatnicima Metalne industrije Varaždin. Pred kućom se nalaze planinarski putokazi koji upućuju na puteve što se uspinju prema sjevernom i srednjem Velebitu, ali i šaljivi putokaz »Čehinje, 3 min« koji upućuje prema plaži.

U Jablancu je trajektna luka s linijom za Rab, otok koji je planinarski iznimno zanimljiv po mreži novih markiranih putova, staroj stazi koju je gradio Ante Premužić, ostacima teretne žičare prema vrhu i napose po impresivnom vidiku na Velebit. Vjerojatno na svijetu ne postoji planinarski dom koji se može podići takvim pogledom na trajektnu luku.

Prilazne stube do doma u Jablancu vode kratko kroz lijep mediteranski šumarak, a nose naziv kakav je najprimjereniji za prilaz planinarskom domu – Stube planinara. Nijedna kuća, osim samoga planinarskog doma, doduše nema tu adresu, no ploču s tim nazivom i planinarsku

ALAN ČAPLAR

Planinarska ulica nalazi se u samom središtu Bednje - počinje kod crkve, a ima 17 kuća

markaciju, kad se nađete u Jablancu, nećete moći promašiti jer se nalaze točno 10 metara od mjesta gdje se automobili ukrcavaju u trajekt. Na putu prema Rabu čekanje na trajekt svakako iskoristite za uspon ovim stubama jer su šetnja i posjet domu također ugodni planinarski doživljaji.

Bednja pod Ravnom gorom

Bednja je slikovito zagorsko naselje podno obronaka Ravne gore. Kroz naselje protječe istoimena rijeka, a na području općine Bednja nalazi se atraktivna park-šuma s jezerom i dvorom Trakošćanom te veći dio Ravne gore.

U Bednji danas nema planinarskog društva, ali u samom središtu, kod velebne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije koja je poznata po vrlo vrijednim orguljama počinje dvjestotinjak metara duga Planinarska ulica. Ukupno u Bednji ima 17 ulica, a u Planinarskoj ulici ima 17 kuća. Bednja je prema popisu iz 2001. imala 772 stanovnika. Tridesetak njih živi u Planinarskoj ulici.

A gdje nego u PLANINI?

Uvjerljivo najveća i najduža Planinarska ulica nalazi se na području Grada Zagreba, pod Medvednicom. Siguran sam da je ovo saznanje za većinu zagrebačkih planinara potpuno iznenadnje i već čujem pitanje koje su mnogi sada s nevjericom izustili: »Planinarska ulica u metropoli, zar je moguće, gdje?«

A gdje nego u – Planini. Naime, to ime nosi glavna cesta u prigradskom selu Planina Donja na području općine Sesvete, podno planinarski vrlo zanimljivoga grebena Lipe. Budući da je selo zbijeno uza cestu, većina stanovnika ima planinarsku adresu. Da se ne radi o malenom selu, najbolje svjedoči popis stanovništva iz 2001. – u Planini Donjoj živjelo je 607 ljudi u 175 kućanstava. Planinarska ulica ima pedesetak kuća, a treba spomenuti da se na malenom

ALAN ČAPLAR

Kućni broj na jednoj kući u Bednji

prijevoju kod posljednjih kuća lijevo prema Lipi odvaja i strmi Planinarski odvojak s jedanaest kuća. Nastavak ceste od tog prijevoja prema Planini Gornjoj u telefonskom imeniku također je označen kao Planinarska ulica, no na tom dijelu ceste nema nijedne kuće.

Šest naselja s planinarskim ulicama

Planinarske ulice, stube i odvojci postoje dakle u šest hrvatskih gradova i sela, a uglavnom su to tradicionalni planinarski putovi koji su imena dobili kada su prošireni u ceste i kada je gradnjom prvih kuća bilo potrebno odrediti njihove kućne brojeve. Za nas planinare svakako je zanimljiva i činjenica da približno stotinu stanovnika Hrvatske ima u osobnim iskaznicama adresu Planinarska ulica. Istini za volju, treba reći da neke druge sportske djelatnosti i hobiji također imaju »svoje« ulice (npr. Veslačka, Ribička i slično), no zanimljivo je da najpopularniji sportovi nemaju ulice – u Hrvatskoj ne postoje nogometne, košarkaške ni rukometne ulice – mi planinari smo u tom pogledu u debeļoj prednosti. Zanimljivo je i to da se nijedna Planinarska ulica ne nalazi u brdskom dijelu Hrvatske, već su štoviše sve Planinarske ulice osim u Planini Donjoj na nadmorskim visinama manjim od 200 metara. Spomenuta ulica u

Planinarska ulica s pedesetak kuća u Planini Donjoj ima i Planinarski odvojak s 11 kuća

Donjoj Planini nalazi se na visini između 350 i 385 metara.

Traženje i obilazak planinarskih ulica širom Hrvatske može biti zabavna dopuna izletima na Dilj, Psunj, Bilogoru, Ravnu goru, Ivanšćicu, Medvednicu i Velebit. Iskoristite priliku i upoznajte ih!

Planinarska ulica u Planini Donjoj najduža je ulica s tim imenom (u pozadini Lipa)

ALAN ČAPLAR

Jedno sportsko-penjačko natjecanje – iza kulisa

Siniša Hrestak, Pula

Sportsko se penjanje u Hrvatskoj posljednjih godina intenzivno razvija i sve se više mlađih bavi tim zanimljivim sportom. U mnogim gradovima već postoje umjetne stijene na kojima se održavaju vježbe i natjecanja. Prošle je godine HPS izdao priručnik o sportskom penjanju, koji je nagrađen nagradom Izvršnog odbora HPS-a. Natjecanja za prvenstvo Hrvatske održavaju se iz godine u godinu. U ime SPK-a »Onsight« iz Pule, domaćina Prvenstva Hrvatske u sportskom penjanju u disciplini boulder, održanog u studenom 2008., rekao bih nešto o tom natjecanju – ali na drugačiji način nego što vjerojatno očekujete.

Neću, naime, pisati o penjačima i rezultatima, već ću vam opisati naša iskustva o organizaciji toga sportskog događaja. O takvima se stvarima rijetko piše, a vrijedi ih zabilježiti jer je dobar organizacijski rad iznimno važan za uspjeh akcija koje se priređuju.

Kada smo krajem 2007. prijavili organizaciju natjecanja za sljedeću godinu, nismo znali ni gdje će se održati, niti kako ćemo ga organizirati – znali smo samo jedno – nastaviti ćemo tradiciju organiziranja natjecanja početkom studenoga. Cijele su nam godine dolazile razne ideje o tome kako podići razinu kvalitete natjecanja. Imali smo iskustva s natjecanja na kojima

Organizatori – zajednička fotografija

smo prije sudjelovali, znali smo što moramo promijeniti, što je bilo dobro, a što nije. Mnogo smo razgovarali o tome i nastojali iskoristiti ta iskustva.

Posljednja dva mjeseca prije natjecanja potpuno smo se posvetili organizaciji. Najsloženiji je zadatak bio pronaći pouzdanu i kvalitetnu ekipu, koja će sve izvesti kako treba. Trebalo se dogovoriti tko će suditi, tko postavljati smjerove, tko pomagati postavljaču, tko će se skrbiti za glazbu i razglas, tko će raditi na prijavama natjecatelja, pripremanju video zida u izolacijskoj zoni, pražnjenju kanta za smeće, a tko čistiti sanitarni čvor. Posvetili smo se svim sitnim pojedinostima o kojima treba voditi računa: pripremili smo naljepnice s putokazom do bouldera, označili mjesto za prijavu, transitnu zonu, izolacijsku zonu, sanitarni čvor. Napravili smo ambleme za ekipu organizatora da bi sudionici mogli prepoznati od koga mogu zatražiti pomoć zatreba li što.

Obratili smo se još nekim udrugama da nam svojim tehničkim sredstvima pomognu u organizaciji natjecanja. Na taj smo način pribavili razglas i prostor koji služi za izolaciju natje-

catelja i na kojem se mogu što kvalitetnije pripremiti za natjecanje, te klupice za sjedenje.

Da bi sve to moglo biti ostvareno, potrebna su znatna materijalna sredstva i mnoge stvari kao što su naljepnice, papir za diplome, tinta za printer, fascikli. Trebalo je osigurati sredstva za troškove dežurnog liječnika i za postavljača smjerova. Trebalo je također osigurati obrok za organizatore, medalje, pehare, vodu za sve posjetitelje i natjecatelje, nagrade za sve osvajače medalja u mlađim dobnim skupinama, nagrade za seniore. DVD-e su nabavili naši članovi iz vlastitih izvora (i za to im hvala). Dobra organizacija poslova, kolegijalnost i ljubav prema penjanju urodili su plodom: natjecanje koje smo priredili bilo je najmasovnije u povijesti hrvatskoga sportskog penjanja - natjecalo se više od osamdeset penjača. Sve je održano na vrlo visokoj razini i dobili smo same pohvale od svih sudionika natjecanja.

Mislim da smo bili dobar primjer svima kako bi jedno natjecanje za penjačko prvenstvo trebalo izgledati. Nadamo se da će i drugi slijediti taj primjer te svojim doprinosom i idejama još više olakšati organizaciju natjecanja.

Izlet na Kremen i vrelo Une

Jasna Žagar, Sesvete

Pospan je ljetni dan, nepovoljan za napuštanje ugodne hladovine kakvoga sjenovitog zaklona. Krajolik što mi promiče pred očima treperi u izmaglici vrućine. Ipak sam ispunjena nježnom radošću i nestripljivo očekujem susret s Likom, tim gorskim biserom neobična sjaja. Koliko svjetla, topline, koliko modre i zelene boje blista u mojim očima dok žedna upijam svaki djelić neba, šuma i pašnjaka.

Prema pučkoj etimologiji, Lika je dobila ime po liku, odnosno lijeku. Sasvim moguće, jer svojom ljupkošću cvijeta i plahošću srne jednim dodirom lječe i dušu i tijelo. Po drugom tumačenju, naziv dolazi od grčke riječi likos, što znači vuk. Ništa neobično, jer u bujnim i nepri-

stupačnim ličkim šumama osim medvjeda borači i životno ugroženi vukovi. Slabo naseljen prostor burne prošlosti zanimljiv je ponajprije zbog svojih prirodnih ljepota: planina i šipila, krških polja, čistih rijeka i glasovitih jezera. Stanovništvo se bavi stočarstvom, poljodjelstvom i šumarstvom.

Jedna je od tih ličkih ljepotica i planina Kremen. Dična i visoka, šumovita i kršna, izdiga se nad ličkom visoravni poput goleme glave kamenog diva. Plijeni ljepotom Ličanke, opija mirisima Like. Šuma na njoj raskošna je poput neposlušne kose na kuštravoj dječjoj glavici. Uzdigle se nad njom gole stijene, a sivi im kamen blista na ljetnom suncu. Možda joj odatle i potječe ime Kremen – veoma tvrda, sedimentna, kriptokristalna silikatna stijena staklasta izgleda i tamnosive, plave, crne ili tamnosmeđe boje.

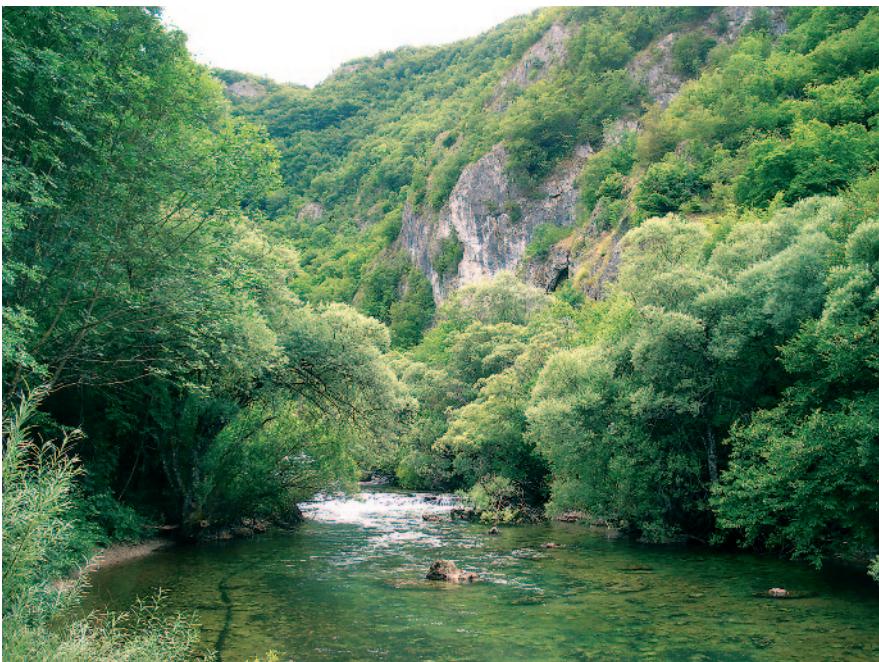
Šuma je okićena stručcima grimiznih cvjećova zlatana. Povijaju se na vjetru njihove snažne stabljike, a cvjetovi samo što ne zazvone sitno poput cinkuša*. Na mjestima gdje sunce prodire kroz krošnje stabala stvaraju se čudесni svjetlosni efekti, kojima se priroda poigrava spoznajama i čuvstvima čovjeka. U dubokoj sjeni bukove šume ljeto je izgubilo svoju užarenu moć. Izvor je spreman ugasiti svaku žđ hladnom, slasnom vodom, što je planina čuva u svom srcu.

Planina postaje jednolično strma. Duga, opaka strmina lomi dah. Koraci su sve kraći, teži i sporiji. Skliska staza nalaže oprez. Šume nestade, otvara se vršni hrbat nad kojim su još samo oblaci i nebo. Zrak. Sloboda ptice. Noge zapinju o busenaste biljke dok se rijetko grmlje povija pod snažnim udarima vjetra. Priroda

Stijene i livade na vršnom dijelu Kremana

* Cinkuš (reg.), malo crkveno zvono (mad.)

Kanjon rijeke Une

silovito napada čovjeka. Čovjek ne odustaje. Hoda dalje. Na travnatoj glavici vrha Kremana srce mu zatreperi poput struna mandoline. Samo što ne zasvira. Unatoč sunčanom danu, vjetar je snažan, hladan, gotovo stalan. Ispija toplinu uzavrela tijela. Bjelkasta oblačna koprena kao da je naslikana na nebu sigurnom rukom vještog slikara. Široki vidici otvaraju se na sve strane, na Ličku Plješivicu, Velebit i bosanske planine. Cijeli vidik ispunjava pokriveni krš u čijem se krajoliku izmjenjuju tamniji i svjetlijii zeleni tonovi šuma i livada. Ljepota koju bi bilo teško ostaviti iza sebe da nije još jednoga tajanstvenoga kutka ljepote.

Vrelo Une sakrilo se u netaknutoj prirodi. Zapušteni mlinovi i neuređena staza ostavljaju dojam neotkrivenog djelića prirode. Una izvire na istočnim padinama Ličke Plješivice, tik ponad sela Gornje Suvaje. Svježina i šum vode u kanjonu opijum su za sva osjetila. Staza se uspije između drveća i raslinja, kroz koje se povremeno otvaraju vidici na ustreptalu rijeku, a onda se spušta do samog izvora. Una izvire u zelenilu šume kao tipično krško vrelo, kao jezerce podno goleme sivobijele stijene, a onda se preko kamenih stuba prelijeva u slapovima i

razgranatim slapištima te nastavlja teći poput prave rijeke.

Boje sjedinjene na ovom mjestu teško je riječima opisati. Tirkiznozelena, siva i bijela, smeđa i zelena, sve su dio nevjerojatnog sklada vode, kamena i bilja. U kristalno čistom ogledalu jezerske površine ogleda se drveće, pa si mrmorenjem namješta grane i treperave listove. Sa samog izvora pitkom se vodom napaja dio stanovništva Donje Suvaje. Jezero je duboko 45 metara, a zajedno s nizvodnim tokom u duljini od 150 metara proglašeno je zaštićenim hidrološkim spomenikom prirode. Vrelo Une jedan je od najljepših izvora u Hrvatskoj. U planu je hidrološko istraživanje jezera i uređenje staze, tako da njome i djeca mogu sigurno proći, a stari mlinovi mogli bi poslužiti kao odmorište umornom, ali oduševljenom prolazniku.

Na kraju dana, na kraju svijeta, doživljaj ljeta, leptirova leta i sunčeve topline postaje nestvaran. Postaje san, a san je izvor sreće i unutarnjeg mira. Negdje su zapjevale ptice, osjetio se miris cvijeća. Hitro se okrenuh suncu na zalasku, rasprostrijeh dušu planini. Jer nitko neće pamtititi moje skrivene misli. Samo planina.

Uzlet padobranskim jedrom sa 6200 metara

Vladimir Paušić, Rijeka

Dugo sam se vremena bavio mišljem o usponu na neki vrh viši od 5000 metara s kojeg bih padobranskim jedrom poletio u dolinu. Najprije sam planirao uspeti se na Elbrus, no ta je zamisao propala jer su se u njegovu području zaoštrole političke prilike. Nova se zamisao javila sama od sebe, nenađano, na skijanju članova HGSS-a iz stanice Rijeka. Dok smo razgovarali o prošlim i mogućim budućim ekspedicijama, Zoran Mislej izuzeće odnekud sliku brda »mekog« izgleda, nekako lijepo nadvijenog iznad zelenih dolina i upita me: »Ideš?« Razmišljao sam dvije-tri milistotinke sekunde i ispalio: »Idem!«

Bila je riječ o usponu na pamirski Pik Lenjin (7134 m) u sklopu »Raziskovalne odprave

Fakultete za šport Univerze v Ljubljani«, pod vodstvom Iztoka Cukjatia. Ekipa je brojala devetnaestoro članova koji su ujedno služili kao »kunići« za istraživanja i bili osnova za magisterski rad na temu »utjecaj izloženosti organizma na većoj nadmorskoj visini te gubitak snage s obzirom na gubitak mišićne mase«. Ekipa je bila doista raznolika, a u nju smo se bez teškoća uklopili i nas dvojica, članovi ŠD-a »Čopalj« i stanice HGSS-a iz Rijeke.

Pik Lenjina nalazi se na granici Kirgistana i Tadžikistana, a poznat je po tome što na njemu caruju ekstremno niske temperature i pušu moćni vjetrovi. Kao i svi koji se penju na taj vrh, i mi smo se nadali nekoj »vremenskoj rupi«.

Transport opreme prema ABC logoru na 4300 metara

VLADIMIR PAUŠIĆ

Uspon prema logoru II

Na put smo krenuli 1. kolovoza 2008. iz Ljubljane preko Istanbula za Biškek (glavni grad Kirgistana, nekad poznat kao Frunze). Odatle smo se uputili najprije do Oša, a zatim dalje kombijem do baznog logora.

Nakon nekoliko dana aklimatizacijskih uspona našli smo se konačno na putu prema logoru II. Put vodi preko ledenjačkih pukotina kojima ne vidiš dno, a ledeni mostići preko njih svakim su danom sve tanji. Krenuli smo uzbrdo razmjerno kasno, računajući da imamo dovoljno vremena, no za taj dio uspona trebalo nam je 5 sati, a bio je neugodan jer je sunce nesmiljeno pržilo. Netko je izmjerio temperaturu od 42 stupnja i to na 5400 metara - da ne povjeruješ! No, zato je sutradan cijelo popodne i noć padaо snijeg. Novo jutro osvanulo je opet prekrasno i bio je pravi užitak krenuti dalje prema logoru III. na Pik Razdelnaju (6210 m). Uspon je prilično strm i kad god pogledaš gore vidiš da svi stoje hvatajući zrak, ali ipak napreduju.

Na vrhu je bilo prekrasno, temperatura je bila $-2,5^{\circ}\text{C}$, a snijeg je bio savršen za skijanje. Zahvaljujući Zoranu i njegovim sposobnostima uvjerenja pripremio sam padobransko krilo i vinuo se u zrak. Nije to bilo baš tako jednostavno - treba podići krilo od 19 kvadrata, a vjetra ni za lijek. Trebalo je dakle najprije sprin-

Let iznad Pamira

Logor ABC pod nogama

VLADIMIR PAUŠIĆ

Krilo je trebalo posušiti nakon slijetanja na ledenjak

tati po pol metra pršića i to na visini od 6200 metara, a sve nakon dugotrajnog uspona. Srećom, strmina je bila povelika pa je uspjelo.

Bilo je neopisivo zadovoljstvo preletjeti sve one pukotine, gledati ih odozgo, preskočiti najmanje 6 do 7 sati tabananja. Nad bazom sam uhvatio vjetar i uzdigao se nekih dvjestotinjak metara u zrak, a onda se sjetio kako se tu smjer vjetra i vrijeme brzo mijenjaju. Slijedila je spirala i lagano slijetanje. Nakon 25 minuta leta sletio sam na ledenjak pred baznim logorom gotovo dva kilometra niže.

Nezaboravno je bilo druženje uz pivo u baznom logoru s Jakom i Bojanom, koji su se spustili na skijama niz sjevernu stijenu. Imali su dobar razlog za slavlje - pobegli su lavini koja ih je nosila više od 100 metara, odnijela im štapove i jedne skije... ali glave su ostale cijele.

Moj je let bio prvi ikada izveden s Pika Razdelnaje, niz sjevernu stijenu Pika Lenjina. Bio je to, dakako, lakši let od nezaboravnoga rekordnog leta Danka Petrina s Cho Oyu, ali svakako uzbudljiv. Osim po tom letu, pohod će se pamtitи i po tome što je dvoje članova (Nika i Stojan) stiglo na vrh, trojica na 7014 metara, što su dvojica od njih skijali niz sjevernu stijenu i što se nekolicina popela do 6800 metara.

Mulhacen – najviši vrh kontinentalne Španjolske

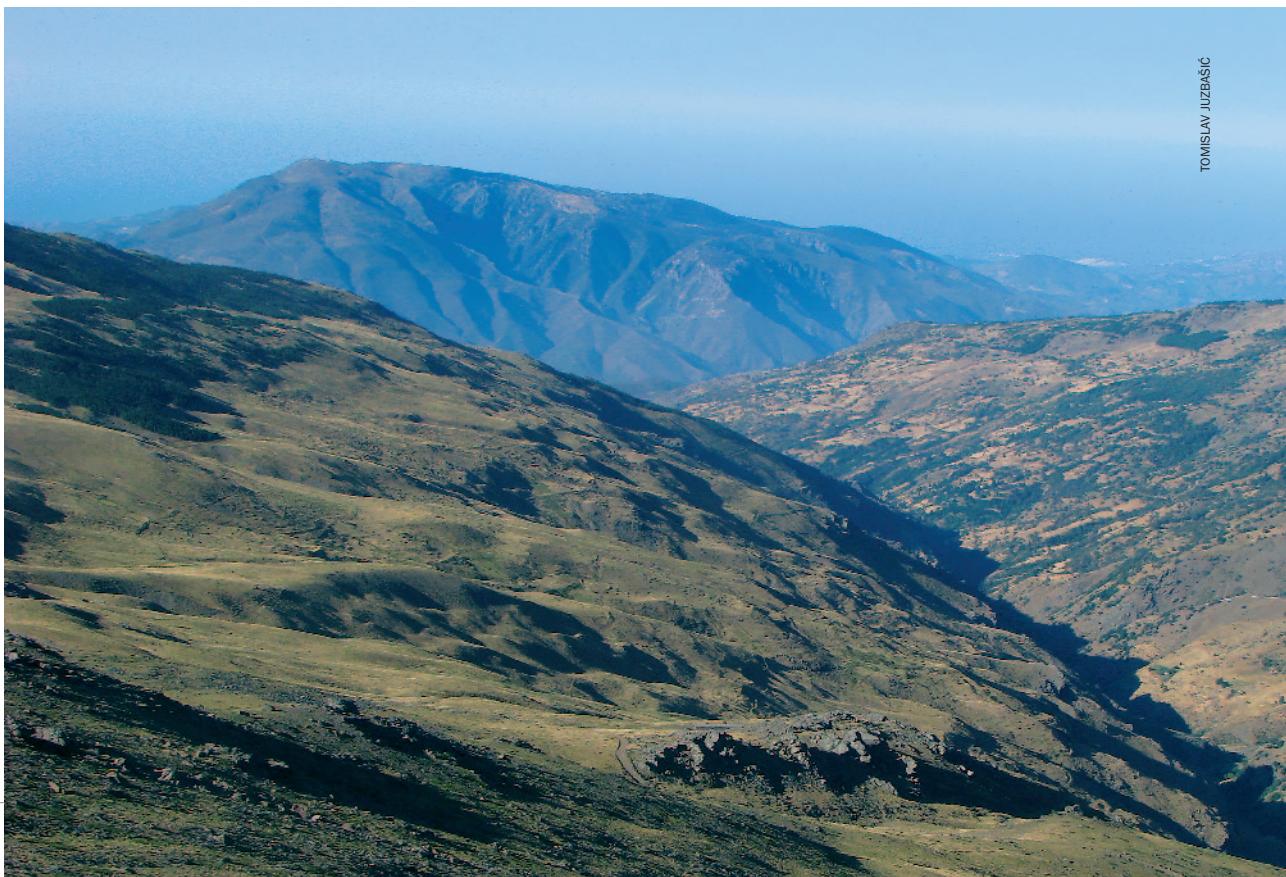
Tomislav Juzbašić, Županja

Znate li gdje se nalazi i koji je najviši vrh Kraljevine Španjolske? Ako ne znate, vjerojatno nikad ne biste pogodili da je to 3718 metara visok vrh Kanarskih otoka – bisera Afričkoga kontinenta – Pico de Teide, na otoku Tenerifeu.

Možda ste pomislili da je najviši vrh Španjolske neki vrh u Pirenejima – i prevarili se. Zanimljivo je, međutim, da se ni najviši vrh kontinentalne Španjolske ne nalazi u glasovitim Pirenejima, već u najjužnijoj španjolskoj pokrajini – Andaluziji. Prirodno-geografski najviši

vrh kontinentalne Španjolske, a ujedno i najviši vrh čitavoga Pirenejskog poluotoka jest Mulhacen, 3482 metra visok vrh planinskog lanca Sierra Nevade. Treba reći da je Sierra Nevada treći najviši planinski lanac na europskom kontinentu, nakon Kavkaza i Alpa.

Nacionalni park Sierra Nevada nalazi se tridesetak kilometara jugoistočno od grada Granade, a površina mu je 171.643 hektara. Godine 1986. dio nacionalnog parka proglašen je posebnim rezervatom biosfere, a zbog očuvane prirode te raznovrsnosti i jedinstvenosti,

TOMISLAV JUZBAŠIĆ

napose biljnog života, to je planinsko područje poznato i pod nazivom »botanički dragulj Europe« i nalazi se pod zaštitom UNESCO-a.

Trag arapskih gospodara

Mulhacen je dobio ime po muslimanskom vladaru Granade Muleyu Abulu Hassanu, koji je gospodario ovim prostorom u 15. stoljeću. Prema jednoj legendi, on je spaljen u podnožju, a prema drugoj na samom vrhu te planine.

Nije poznato tko se prvi popeo na vrh, no vjeruje se da je to bilo prije 1500. godine. Danas na vrh vodi više staza. Najlakša je, standardna ruta, s južne strane. Zanimljiv je i ugodan i put po zapadnom grebenu, koji je najduži od tri planinarska puta na vrh. Najkraći je, no nešto strmiji i tehnički zahtjevniji, pristup po sjeveroistočnom grebenu. Za razliku od navedenih smjerova, uspon po sjevernom grebenu moguće je po nekoliko smjerova, koji su znatno strmiji te zahtjevaju vještina klasičnog penjanja i alpinizma, dok je u zimskim uvjetima sjeverna stijena lijep izazov za visokogorske penjače.

TROTISUĆNJACI SIERRA NEVADE

1. Mulhacen (3482 m)
2. Veleta (3394 m)
3. Alcazaba (3371 m)
4. Cerro de los Machos (3324 m)
5. Puntal de Siete Lagunas (3255 m)
6. Tajos de la Virgen (3237 m)
7. Tajos del Nevero (3196 m)
8. Punta del Loma Pelada (3188 m)
9. Cerro Pelada (3179 m)
10. Tozal del Cartujo (3152 m)
11. Pico del Cuerva (3151 m)
12. La Atalaya (3148 m)
13. Puntal de Vacares (3146 m)
14. Cerro de las Tres Lindes (3141 m)
15. Crestones de Rio Seco (3128 m)
16. Cerro del Mojón Alto (3118 m)
17. Los Cervatillos (3112 m)
18. Pico de la Laguna de Bolanos (3109 m)
19. Picon de Jerez (3090 m)
20. Pico del Tajo de los Machos (3086 m)
21. Puntal del Goteron (3072 m)
22. Loma del Canar (3056 m)
23. Juego de Bolos (3034 m)
24. Cerro del Caballo (3009 m)
25. Tajos de Loma Alta (3004 m)

Sve počinje u Granadi

Ne raspolazeći li autom, iz Granade se prema Sierra Nevadi možete uputiti i redovnom autobusnom linijom. Autobus prema malom planinskom mjestu Capileiri prometuje nekoliko puta dnevno, a vožnja stoji 25 eura. Iz Granade se treba najprije magistralnom cestom uputiti prema jugu kroz mjesta Armillu, Alhendin, Durcal i Talaru, do mjesta Beznara, gdje se u istočnom smjeru odvaja krak prema obroncima Sierra Nevada. Prolazeći kroz slikovita planinska mjesta Tablate, Lanjaron, Orgiva, Carataunas, Soportujar, Pampaneiru i Bubion cesta se penje do Capileire. To je mjesto početna točka za pješačke uspone na neke od najviših vrhova Sierra Nevade, uključujući i Mulhacen. Od Granade do Capileire potrebno je nešto manje od dva sata vožnje autom.

Druge glavno ishodišta mjesto za uspone u Sierra Nevadu jest Trevelez. On se nalazi na 1480 m, a do njega se stiže odvojkom prije Bubiona. Premda je uspon iz Treveleza nešto kraći, glavni pravac iz Capileire ima bolju planinarsku infrastrukturu pa je nama koji ne poznamo to područje bolje odabratи taj pristup. Za uspon iz Capileire do Mulhacena treba 8 sati, a za silazak 6 sati, dok je iz Treveleza do vrha potrebno 7 sati i za silazak 5 sati. Planinar u vrlo dobroj kondiciji uspon i silazak mogu izvesti u istome danu, no to nikako ne bih preporučio – prvenstveno zato što je to predivan kraj pa treba uživati u trenutcima provedenima u njemu, a ne žuriti da bismo što prije proletjeli i odletjeli iz njega. Mora se imati na umu da je najveći dio uspona izložen suncu; samo je prvi dio puta u šumi, no tim se dijelom ionako prolazi ujutro ili predvečer.

Vidik do Afrike

Hoya del Portillo, službeni ulaz u nacionalni park Sierra Nevada, nalazi se 8 km sjeverno od Capileire, na nadmorskoj visini od 2150 metara. Tko ima automobil, može uštedjeti 2 do 3 sata uspona ako se poveze uskom brdskom cestom do tog ulaza. Od ulaza Hoya del Portillo do planinarskog doma Refugio Poqueira (2550 m) može se stići za dva i pol sata. Taj se dom, vrlo pogodan za noćenje, nalazi malo zapadnije od izravnog puta za

Mulhacen pa se na prijevoju Chorrillo treba spustiti s glavne staze (30 min). Na prijevoju se na glavnu stazu spaja i zapadni planinarski put od Treveleza.

Najslabija su karika Sierra Nevade loše i manjkave markacije, a da stvar bude još gora, slično je i s planinarskim kartama. Primjera radi, na glavnom su turističkom pultu nacionalnog parka planinarska karta Mulhacena i drugih vrhova te planine potpuna nepoznanica. Jedina tiskana karta Mulhacena može se kupiti u planinarskom domu Poqueira, no usporedimo li je s hrvatskim ili pak alpskim kartama, ne može je se baš nazvati ozbiljom.

Refugio Poqueira velik je i iznimno lijep dom, jedan od najljepših i najurednijih u kojima sam dosad bio. U prizemlju se nalazi velika, bogato opremljena i uređena blagovaonica sa šankom u alpskom stilu. Ponuda je kompletna - doručak, ručak, večera; domaće vino i pršut... U prizemlju se pored velike kuhinje nalazi i mala kuhinja u kojoj gosti mogu pripremati vlastitu hranu, a tu je još i skupna spavaonica s dvadesetak ležajeva. Na prvom se katu nalaze manje spavaonice sa 6 do 8 ležajevima. Svaka spavaonica nosi ime nekog od najviših vrhova Sierra Nevade. Također, svaka ima i mali balkon s prelijepim vidikom na prostranstva Sierra Nevade. Na katu se nalazi i velik sanitarni čvor s kupaonicama, u kojima se možete i tuširati toplom vodom. Zanimljivo, na zidu vanjske terase je umjetna stijena za penjanje. Cijena noćenja je 15 eura, a zajedno s večerom i doručkom 25 eura.

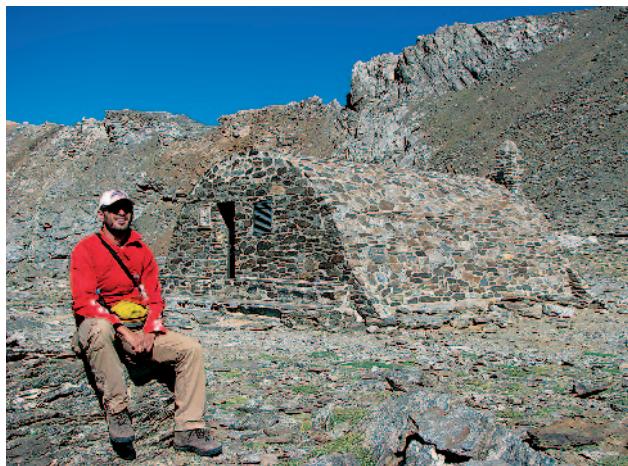
Uspon na vrh najbolje je nastaviti što prije. Najkraći je put koji započinje zapadno od doma. On se spušta do rječice Mulhacen te se prateći je uspinje sjeverno prema vrhu. Podno vrha nalazi se malo jezero Caldera – izvor rječice, te planinarsko sklonište – Refugio Vivac de la Caldera (3080 m). Sklonište se sastoji od prostorije s nekoliko stolova i klupa te desetak ležaja. Za spavanje u njemu valja imati vrlo toplu planinarsku vreću, po mogućnosti s podloškama. Sklonište izgleda vrlo originalno: tako je uklopljeno u okolinu da se tek iz neposredne blizine primijeti da je to sklonište, a ne dio okolne prirode. Da bi odoljelo snažnim vjetrovima, polukružnog je oblika i sazidano je

TOMISLAV JUŽBASIĆ

Refugio Poqueira – možda najdojmljiviji detalj na Mulhacenu

TOMISLAV JUŽBASIĆ

Bivak Caldera

samo od kamena te ostavlja dojam da je čvrsto poput stijene. Izgledom me pomalo podsjeća i na naše stare, vanjske krušne peći.

Od skloništa Caldera do vrha slijedi otprije sat i pol cik-cak uspinjanja južnom stranom vršnoga grebena Mulhacena. Premda ni taj posljednji uspon nije tehnički zahtjevan, budući da ni na njemu ne moramo koristiti ruke, kondicijski se ipak treba malo pomučiti sa svladavanjem tih 400 metara visinske razlike. Za neke je otežavajuća okolnost i već osjetno rjeđi zrak, odnosno smanjen parcijalni tlak kisika u njemu.

Najveća je neprilika penjačima pri usponu na Mulhacen snažan vjetar, a najsnažniji je

Vidik s vrha na jezero Caldera

upravo na vršnom grebenu. Zračne struje često donose vjetrove orkanskih jačina. Koliko snažan vjetar tamo puše, govori i primjer da sam vjetru najizloženiji dio grebena morao prolaziti u čučnju, rukama se pridržavajući za okolne stijene. Da to nije nimalo bezazlena igra, itekako sam se uvjeroj kad je ispred mene jednu djevojku vjetar jednostavno otpuhnuo na obližnju stijenu, pri čemu je ozlijedila nogu. Morali smo se prilično namučiti da bismo je spustili. Spomenimo da na Sierra Nevadi nema gorske službe spašavanja pa se u slučaju nezgoda moramo uzdati u vlastita rješenja i božju pomoć.

Na samome vrhu, točnije podno njega, napravljeni su od kamenja zakloni od vjetra pa se tu planinari obično malo duže zadrže, uživajući u suncu i impresivnim vidicima. Kada je vedro i bistro, s Mulhacena se vide gotovo cijela Andaluzija, Sredozemno more i iza njega Afrika.

Druge varijante uspona

Osim opisanog puta koji vodi zapadno od doma Refugio Poqueira, do vrha se može doći i putom koji vodi istočno od doma, onom stazom koja se nastavlja od prijevoja Chorrillo. Za razliku od staze zapadno od Poqueire, koja je označena univerzalno prirodnim markacijama - kamenim čovuljcima, na ovom putu nema nikakvih oznaka. Hoda se uglavnom po makadamskoj kolnoj cesti, a uz upute domara iz Poqueire i s malo smisla za orientaciju, penjači uglavnom nemaju većih poteškoća da stignu do skloništa Caldera. Tim putom treba od planinarskog doma Poqueira do skloništa Caldera pješačiti oko 3 sata i svladati oko 500 metara visinske razlike, a potom slijedi još otprilike sat i pol »cik-cak« uspona po južnom grebenu Mulhacena (oko 400 m visinske razlike).

Postoji i treći, zapadni put do vrha. On započinje nedaleko od prijevoja Chorrillo, odvajajući se istočno od glavne staze i tzv. južnog puta do vrha. To je najduži od tri planinarska puta do vrha (45 minuta je duži od tzv. južnog puta).

O smještaju u planini i ispod nje

Za silazak treba 20 do 30% manje vremena od onog potrebnog za uspon. Ako nam se žuri, možemo se bez poteškoća isti dan spustiti s vrha sve do Capileire ili Treveleza, a onda tamo prenoći u nekom od prelijepih malih hostela ili prenoćišta. Cijene noćenja u njima prosječno su 30 do 60 eura za dvokrevetnu sobu (dakle, po osobi 15 do 25 eura). U okolini Capileire nalazi se i nekoliko lijepih auto kampova pa oni koji vole šatore mogu računati i na smještaj u njima.

Ako pak želite kampirati u samoj planini, treba znati da je to u nacionalnom parku dopušteno, no osim uobičajenih pravila nacionalnog parka treba se strogo pridržavati i nekih dodatnih pravila: šatori moraju biti postavljeni iznad 2000 metara, isključivo na mjestima gdje nema drveća, u kampu smije biti najviše 15 osoba, a nakon tri dana kamp se mora premjestiti na neko drugo mjesto u parku. Za takav način kampiranja u nacionalnom parku potrebna je dozvola, koja se može zatražiti i telefon-

skim putem od nekog iz ureda nacionalnog parka, npr. na broj: +34 958 026 300 ili 958 026 303. Zatražit će od vas pisani zahtjev, koji se može faksirati na broj: +34 958 026 310 ili poslati na e-mail adresu: snevada@oapn.mma.es

Planina koja ne osvaja prvim dojmom

Vjerujem da španjolska Sierra Nevada i njezin vrh Mulhacen ostavljaju na svakog planinara drugačiji dojam. Moj je prvi dojam bio prilično razočaravajući: ogoljele vrleti u polupustinjskom carstvu kamena i vjetra, vjetra u čijoj su igri naša tijela samo male i bespomoćne plišane igračke. »Botanički dragulj Europe« laiku poput mene nalikovao je više na ogoljele beživotne vrleti. U usporedbi s njima, najsuroviji obronci Dinare izgledaju poput zelene oaze prepune života.

Ipak, moj prvi dojam prerastao je u drugi, zatim je slijedio treći... no ishod se nije bitno mijenjao – pri usponu sam uglavnom razmišljao o tome kako sam do tada već boravio na priličnom broju raznoraznih planina. Svaka je od njih na svoj način posebna i lijepa, no ova mi je

bila baš nekako »bez veze« i nikako nisam mogao naći nešto što bi me oduševilo, po čemu bi mi mogla ostati u lijepom sjećanju. Planinarka Christine iz Barcelone, djevojka koja se pri usponu na vrh ozlijedila kad ju je vjetar otpuhnuo na oštar kamen, rekla mi je da čak ni one šume u donjem dijelu Sierra Nevade nisu tamo prirodno izrasle nego se za vrijeme svoje vladavine general Franco domislio da ozeleni Sierra Nevadu pa je u glamuroznom projektu na njoj zasadio desetke tisuća stabala. Danas te neprirodno nastanjene šume narušavaju i postupno mijenjaju prirodnu ravnotežu flore i faune u mikroregiji; najosjetljivija su upravo ona obilježja zbog kojih je regija proglašena nacionalnim parkom.

Na kraju moram ipak priznati još nešto. Kad sam se vratio kući, našim lijepim šumama i ravnicama, osjetio sam da mi se Sierra Nevada itekako urezala u srce i misli. Nekako, možda nepravedno nepozvana na glavna vrata, u tišini se ušuljala u mene i danas, godinu dana pošto sam je upoznao, slike sjećanja daruju veselje mojoj duši.

TOMISLAV JUZBŠIĆ

Gost kod bivka Caldere

Planinarstvo u Senju

Mirko Belavić, Senj

Obilježavanje značajnih obljetnica povijesnih i kulturnih događaja prilika je da ih bolje istražimo i današnje generacije upoznamo s njima. Takvi su događaji i osnivanje HPD-ove podružnice »Senjsko bilo« 30. studenoga 1913. te osnivanje PD-a »Zavižan« 4. svibnja 1950. u Senju.

HPD je odmah nakon osnivanja 1874. stao razvijati planinarstvo u cijeloj tadašnjoj Hrvatskoj. U mjestima gdje je postojalo zanimanje za planinarsku ideju postavljeni su povjerenici. Tako je u Senju 1878. HPD imenovao povjerenikom prof. Viktora Mihailovića, koji je radio u Senjskoj gimnaziji od 1863. do 1888. Bio je botaničar, istraživao je floru Velebita i Senjskog bila i u školskom programu 1873. objavio članak »Flora senjske okolice«. Uloga povjerenika bila je razvijanje planinarske ideje i pomoći planinarama koji posjećuju njihov kraj, no krajem 19. stoljeća tu su ulogu preuzele podružnice.

O djelovanju povjerenika Mihailovića i planinarstvu u Senju krajem 19. stoljeća i prvih godina 20. stoljeća nema mnogo podataka. Ipak, u listu »Vijenac« br. 2 iz 1911. čitamo podatak da je član HPD-a Ljudevit Rossi (rođen

Ivan Krajač, rođen u Senju,
bio je predsjednik HPD-a

u Senju) »zaslužan za naučni rad na Velebitu«, da su članovi HPD-a bili dr. Ivan Krajač (od 1908.) i Božo Katalinić, poslije dugogodišnji direktor Senjske gimnazije (od 1915. do 1932. i od 1941. do 1943.).

Dr. Ivan Krajač bio je strastven planinar, alpinist i skijaš. Svoj je entuzijazam prenio na skupinu senjskih građana koji su 30. studenoga 1913. osnovali podružnicu »Senjsko bilo«. Na osnivačkoj skupštini prihvaćena su pravila i izabran privremeni odbor, kojemu je predsjednik bio dr. Stanko Chudoba, odvjetnik iz Senja, a tajnik D. Scarpa, tajnik trgovacko-obrtničke komore.

Zadaci podružnice bili su skrb za putove na Senjskom bilo i sjevernom Velebitu te za planinarsko sklonište pod Jadićevom plani. Sklonište je 1912. na livadi Rujice, na 1110 metara, podigao dr. Ivan Krajač uz pomoć brata Franje

Članovi »Senjskog bila« 1914. godine na Vratniku

Krajača i Konrada Nabršnigga. Bio je to prvi planinarski objekt na Senjskom bilu. Danas je na tom mjestu kamena, zidana zgrada istog oblika kao i nekadašnja koliba. U vlasništvu je poduzeća »Transadria« iz Rijeke i nije u funkciji planinarstva. Unatoč tomu, i danas je zovemo Krajačevom kućom. Uz nju se nalazi i jedna kontrolna točka novouredene »Senjske obilaznice«.

Da je sklonište među planinarima tada bilo popularno, saznajemo iz članka zagrebačkog planinara Lj. Škreblina koji 1914. opisuje izlet skupine zagrebačkih planinara na Jadićevu plan. Vodič im je bio dr. Ivan Krajač, a prespavali su u skloništu.

Da je Podružnica aktivna, govori stara slika iz 1914., s izleta senjskih planinara na prijevoj Vratnik i vijest iz »Hrvatskog planinara« iz 1914., prema kojoj su potpredsjednik HPD-a prof. Josip Pasarić i urednik »Hrvatskog planinara« dr. Josip Poljak u Senju održali dobro posjećeno predavanje.

Nakon Prvoga svjetskog rata rad Podružnice se nastavio. U članku objavljenom u HP-u 1922. spominje se da podružnica ima 120 članova. Autor članka Ante Vlahović, pravnik iz Senja, opisuje izlet članova Podružnice Franje Krajača, ml., Srećka Sukalića, Huga Pagliarinija, Franje Pešuta, Zvonka Barbanića i Luje Hreljanovića Senjskom dragom do Krajačeva skloništa. Na otvorenju Krajačeve kuće na Zavižanu 15. kolovoza 1927. bilo je pet članova Podružnice, a vodio ih je predsjednik Franjo Krajač. Podružnica šalje izvješća o svom radu do 1932., kada rad prestaje. Rad podružnice obnovljen je 1938., kada je predsjednik bio ing. Vinko Pleša. Tada Podružnica broji 55 članova, organizira izlete na područje Veljuna, Senjskog bila i sjevernog Velebita te predavanja (jedno od uspjelih o Velebitu održao je dr. Ivan Krajač).

Podružnica na poticaj dr. Ivana Krajača obilježava putove na Senjskom bilu i to od posjeda obitelji Krajač u Senjskoj Dragi, Kriškim potokom preko Stolca mimo Jakovljevića do kolibe na Rujicama crvenom bojom, od kolibe do vrha Jadićeve plani crnom bojom, pa ponovno crvenom bojom put od sedla Ripišta do Velike Snižnice južno iza Jadićeve plani.

Senjski planinari ispred Krajačeve kuće na Zavižanu 1927. godine

Senjski planinari na području Stolca 1927. godine

ALAN ČAPLAR

Krajačeva kuća na Rujicama

Odlukom državnog vođe za tjelesni odgoj i šport NDH od 19. lipnja 1941. raspuštena su sva planinarska društva i osnovano je jedinstveno Hrvatsko planinarsko društvo NDH. U svakom se mjestu postavlja povjerenik, a za Senj je to Josip Antić. Rad društva nastavio se i u otežanim ratnim uvjetima, no poslijе

Drugoga svjetskog rata nova je vlast raspustila sva planinarska društva u Jugoslaviji. Hrvatski planinari našli su se organizacijski povezani u Fiskulturnom savezu Hrvatske. Pogrešno shvaćanje i tumačenje smisla i biti planinarstva, potpomognuto nezadovoljstvom predstavnika sportskih i gimnastičkih organizacija, ubrzalo je zaključak Drugoga kongresa Fiskulturnog saveza Jugoslavije od 16. travnja 1948. da se pristupi osamostaljivanju stručnih sportskih organiza-

DRUGE PODRUŽNICE NA SENJSKOM PODRUČJU

Na području grada Senja djelovale su i podružnice HPD-a u Svetom Jurju i Starigradu. U Svetom Jurju osnovana je 1928. podružnica HPD-a »Zavižan«. Njezin predsjednik bio je Šime Vidmar, tajnica Marija Sabljak, blagajnica Malvina Škrgeatić, a odbornici Ivan Babić i Ante Rogić. U prvoj godini podružnica je imala 28 članova. Izvješća o radu slala je do 1934., a 17. travnja 1935. prestala je s radom. U izvješćima se govorio o obnovi markacija od Oltara do Krajačeve kuće na Zavižanu i od Krajačeve kuće do Rossijeve kolibe, o obnovi Krajačeve kuće i o mnogim izletima na Senjsko bilo i sjeverni Velebit.

U Starigradu je 3. svibnja 1929. osnovana podružnica »Gromovača«. Predsjednik joj je bio župnik Franjo Ljubičić, a tajnik Vinko Bačić. I prije osnivanja Podružnice župnik Ljubičić organizirao je mještane Starigrada, Klade i Oltara radi odlaska u planinu pa je tako 15. kolovoza 1927. njih oko 200 bilo nazočno na otvorenju Krajačeve kuće na Zavižanu, gdje je župnik Ljubičić ispred doma služio glagoljsku misu, posvetio kuću i održao govor o povodu, o svrsi planinarstva i gradnje planinarskih domova. Sve je to ponovio 16. kolovoza 1930. prigodom otvaranja Rossijeve kolibe u Rožanskim kukovima. Podružnica je prestala djelovati 1935.

Početkom 1960. osnovano je Planinarsko društvo »Rajjinac« u Krasnu. Godine 1962. Društvo broji 84 člana, aktivno je u uređenju staza na sjevernom Velebitu, kupuje teren za gradnju kuće u Krasnu. Nakon razdoblja stagnacije, danas je društvo ponovno prilično aktivno - uredilo je vrlo lijepu kuću »Apatišan«. Sada su članovi stanovnici Krasna i mnogi ljubitelji Krasna iz drugih mjesta, naročito iz Zagreba.

cija. Tako se u svibnju 1948. osnivaju prva planinarska društva.

U Senju je 4. svibnja 1950. održana osnička skupština PD-a »Zavižan«. Prvi predsjednik bio je Lovro Stanišić, potpredsjednici dr. Ivan Rudić i Mihovil Brnčić, tajnik Božo Modrić, blagajnik Juraj Đuka Tomljanović i članovi upravnog odbora Ivan Stella, Anka Butorac, Ante Knific, Ladislav Kohut, Ladilo Krajač i prof. Drago Kovačević. Na sjednici upravnog odbora 20. lipnja 1950. u odbor je kooptiran prof. Milivoj Rihtarić.

Prvi su zadaci bili organizacijski: omasovljavanje društva, nabavka i raspodjela opreme, koje je tada nedostajalo, organiziranje izleta, izgradnja domova i skloništa. U prvoj se godini djelovanja broj članova povećao na 50, 1959. bilo je 145 članova, 1981. 173 člana, 1989. 412 članova (što je najveći broj u povijesti društva), 1995. 146 članova, 2005. 154 člana, a 2008. 261 član.

U razdoblju od 1950. do 1965. članovi »Zavižana« sudjelovali su u obnovi i uređenju doma

Senjski planinari ispred vrela Majorije 1941. godine

Šatorsko naselje u Modrić-docu pod Zavižanom 1964. – proslava 90. obljetnice hrvatskog planinarstva

u Jablancu, doma na Zavižanu (u zapisniku Upravnog odbora od 12. svibnja 1950. piše da se zadužuju Lovro Stanišić i Mihovil Brnčić da posjete Zavižan, utvrde stanje srušene Krajačeve kuće i da se pobrinu za izradu troškovnika obnove; kuća je uz pomoć Planinarskog saveza Hrvatske obnovljena i otvorena 27. srpnja 1953.), planinarske sobe u Krasnu, Štirovači i Velikom Alanu, od 1963. do 1965. gradila se planinarska kuća »Sijaset«. Godine 1986. uređeno je sklonište Krivi Put u zgradi osnovne škole, s 11 postelja. Sklonište je 1996. obnovljeno. U novije doba, od 2003. do 2006., članovi »Zavižana« preuredili su u planinarsku kuću bivšu lugarnicu na Mrkištu. Sada je to kuća s najvećim brojem postelja na Velebitu.

Uz pomoć djelatnika Šumarije Senj, koja je osiguravala sadnice, članovi društva posadili su na desetke tisuća sadnica crnog bora na području Krivog Puta i Stolca.

Članovi društva uređuju i markiraju mnoge planinarske puteve na Senjskom bilu i sjevernom Velebitu. Najznačajniji su: Gornja Klada – Zavižan, Siča – Plančice – Jablanački Alan primorskom padinom Velebita, Mrkište – Tadijevac – Mali Golići – Goljak – Golić, a

staze Sibinj – Malić – Alino Bilo, Senj – Rončević Dolac – Sijaset - Stolac, Hodžin grob – Jadićeva plan – Krajačeva kuća – Jakovljev krč uključene su u novouređenu Senjsku obilaznicu.

Društvo posjećuje veliku pozornost izletima i pohodima. Organizirani su brojni izleti u planine Hrvatske i Jugoslavije. U razdoblju od 1980. do 1990. organizirani su višednevni izleti u planine Bosne, Crne Gore, Makedonije, Srbije i Slovenije. Od 1978. svake se godine organizira tradicionalno logorovanje u Štirovači (sada na Mrkištu). Društvo je 1964. bilo suorganizator VIII. sletu planinara Jugoslavije u Modrić docu. Slet je bio posvećen 90. obljetnici osnivanja HPD-a, a na njemu je bilo oko 2000 sudionika. Prigodom otvaranja planinarske kuće na Mrkištu Društvo je 17. i 18. lipnja 2006. organiziralo Dane hrvatskih planinara, na kojima je bilo oko 900 sudionika. Članovi sudjeluju na svim većim planinarskim akcijama: danima hrvatskih planinara, tradicionalnom pohodu na Učku, danima dalmatinskih i istarskih planinara i drugim manifestacijama.

Predsjednici podružnice »Senjsko bilo« bili su Stanko Chudoba, Franjo Krajač, ing. Vinko

Planinarska kuća »Sijaset« u Sijasetskoj dragi

Planinarsko sklonište u Krivom Putu

Pleša, a predsjednici HPD-a »Zavižan« Lovro Stanišić, Ambroz Rivoseki, Teodor Kren, Branko Martulaš, Ive Tomljenović, Mirko Belavić, Jure Tomljanović, Željko Matijević i sada Neda Turina. Tajnici »Zavižana« bili su Božo Modrić, Ante Baričević, Mladen Atanasić, Ana Lopac i sada Bosiljka Filipović.

Za svoj predan društveni rad članovi su primili brojna priznanja, i to brončani znak

HPS-a dvadesetitri člana, srebrni znak HPS-a dvanaest članova, zlatni znak HPS-a deset članova, plaketu HPS-a dva člana, te srebrni znak PSJ-a dva člana. Društvo je 2000. godine, prigodom 50. obljetnice osnutka, odlikovano Plaketom HPS-a, a 2008., prigodom obilježavanja 95 godina organiziranog planinarstva na području grada Senja, posebnim priznanjem HPS-a.

Članovi »Zavižana« na Zavižanu u prosincu 2008. godine

HPD »ZAVIŽAN« U PROŠLOJ GODINI

Senjski su planinari bili vrlo aktivni i 2008. Organizirani su brojni pohodi i izleti: Mursko Središće, Belec (Dani hrvatskih planinara), Brač (uspon na Vidovu goru i posjet samostanu Blaca), Austrija (uspon na Auering, 2130 m, i Säuleck, 3086 m), Slovačka, Sarajevo (posjet grobu pjesnika S. S. Kranjčevića, rođenog u Senju; na grob je položeno cvijeće i zapaljene su svjeće u spomen na sto godina od pjesnikove smrti), Bjelašnica, Cincar, Vukovar i Kutjevo, logorovanje na Mrkvištu (sudjelovali su i planinari iz Livna) te mnogo pohoda manjih skupina. Osim toga, prikupljen je potreban materijal za rekonstrukciju krova kuće u Sijasetu, a s radovima će se početi u proljeće 2009. Kuću na Mrkvištu na Velebitu posjećuju brojni planinari iz cijele Hrvatske, a Društvo ulaže mnogo sredstava i dobrovoljnog rada članova na njezino održavanje.

U 2009. najvažnije su zadaće Društva, uz izlete i pohode, uređenje kuće u Sijasetu i završetak radova na Senjskoj obilaznici. U novu obilaznicu uključene su već postojeće markirane staze. Trasa obilaznice je Sibinj – Malić – Alino Bilo – Krivi Put – Orlovo gnezdo – vrh Veljun – Vratnik – Krajačeva kuća na Rujicama – Jadićeva plan – planinarska kuća Sijaset – Kula Nehaj (Senj). Kula Nehaj sagradena je prije 450

godina, što je u gradu Senju dostojno obilježeno, a postavljanje kontrolne točke uz kulu skroman je prilog senjskim planinara toj proslavi. Na svim su putovima obnovljene markacije i očišćene staze, tiskan je vodič, nabavljeni su metalni žigovi za kontrolne točke i značke koje će se dodjeljivati za obilazak deset KT-a. Obilaznica je u funkciji od 8. ožujka ove godine.

Da bi građane upoznalo sa svojim aktivnostima, Društvo je na više izloga u senjskoj gradskoj jezgri postavilo panoe s fotografijama. Posebno su zanimljive fotografije iz razdoblja do Drugoga svjetskog rata koje je ustupio senjski kolezionar Dragan Vlahović.

U dogоворu s planinarima iz Gospića u Senju su 20. prosinca 2008. prigodnim skupom obilježene visoke obljetnice planinarstva - 110 godina planinarstva u Gospiću i 95 godina planinarstva u Senju. Uz ličko-senjske planinare skupu su prisustvovali predsjednik HPS-a prof. dr. Hrvoje Kraljević, dopredsjednik Tomislav Čanić, član IO HPS-a Ivan Hapač, senjski gradonačelnik prof. Darko Nekić, izaslanica ličko-senjskog župana Ana Šojat te predstavnici planinarskih društava »Željeznica« Gospić, »Prpa« Baške Oštarije, »Rajinac« Krasno, »Strilež« Crikvenica, »Kamenjak« Rijeka i »Obruč« Jelenje.

Glavni odbor HPS-a

Zapisnik sjednice održane 28. veljače 2009.

Nazočni članovi Glavnog odbora: H. Kraljević (predsjednik HPS-a), T. Čanić (dopredsjednik HPS-a), V. Novak, F. Novosel, M. Glagolić, N. Gojević, G. Gabrić, I. Hapač, B. Margitić (članovi Izvršnog odbora), V. Sor (član IO i pročelnik Komisije za školovanje), J. Kosović, V. Vračar, A. Čaplar, J. Sekelj, D. Paar, D. Luš, T. Grubanović, V. Simičević, I. Plantaš, B. Krznarić i Ž. Adamek (pročelnici ili njihovi zamjenici komisija za planinarske putove, sportsko penjanje, promidžbu i izdavaštvo, planinarsko skijanje, speleologiju, vodiče, priznanja, alpinizam, suradnju s upravama zaštićenih planinskih područja, gospodarstvo, kadrovska, statutarne i normativne djelatnosti), I. Host (Hrvatska gorska služba spašavanja), I. Sorić i B. Buljan (PS Splitsko-dalmatinske županije), A. Juras (PS Šibensko-kninske županije), M. Mesić (Slavonski planinarski savez), B. Kušen (PS Varadinske županije), Ž. Gobec (Planinarski savez Zagreba), D. Martinovski (PS Vukovarsko-srijemske županije), M. Perković (PS Dubrovačko-neretvanske županije), ukupno 30 članova Glavnog odbora HPS-a.

Nakon otvaranja sjednice, predsjednik HPS-a H. Kraljević zamolio je članove Glavnog odbora da se minutom šutnje sjetimo umrlih planinara od prešle sjednice do danas.

Predsjednik HPS-a predložio je dnevni red od 10 točaka koji je bio priložen pozivu na sjednicu i taj je jednoglasno prihvaćen.

Jednoglasno je prihvaćen i prijedlog sastava verifikacijske komisije (Ž. Adamek, I. Hapač, B. Krznarić), zapisničara (D. Berljak) i ovjerovitelja zapisnika (H. Kraljević i D. Luš).

1. Verifikacija članova Glavnog odbora prema članku 26. Statuta HPS-a. Verifikacijska komisija prema predanim evidencijskim listićima ustanovila je da je na sjednici nazočno 30 od ukupno 42 člana Glavnog odbora HPS-a. Potreban kvorum je najmanje 22 nazočnih i prema tome postoji, a za donošenje pravovaljanih odluka potrebno je 16

jednakih glasova. Izvještaj Verifikacijske komisije jednoglasno je prihvaćen.

2. Donošenje Poslovnika o radu Glavnog odbora HPS-a. Poslovnik o radu Glavnog odbora HPS-a bez rasprave prihvaćen je jednoglasno.

3. Imenovanje pročelnika i zamjenika pročelnika komisija, glavnog tajnika HPS-a te kooptiranje člana Izvršnog odbora HPS-a. Bez rasprave imenovani su jednoglasno pročelnici i zamjenici (navedeni u zagradama) u stručnim i organizacijskim komisijama HPS-a: Sportsko penjanje: Anamaria Marović (Vedran Vračar); Odlikovanja: T. Grubanović; Vodiči: Darko Luš (Mladen Mužinić); Gospodarstvo: Božidar Krznarić (Krešimir Bartaković); Speleologija: Dalibor Paar (Martina Borovec); Planinarsko skijanje: Branko Šeparović (Mario Rodeš); Povijest planinarstva: Borislav Aleraj; Zaštita prirode: Slavko Ferina (Miljenko Habrle); Alpinizam: Vedrana Simičević (Damir Pavelić); Planinarski putovi: Jasna Kosović (Tomislav Pavlin); Školovanje: Vladimir Sor (Darko Domišljanović); Promidžba i izdavaštvo: (Alan Čaplar); Statutarno, normativna i kadrovska: Goran Škugor (Žarko Adamek); Suradnja s upravama zaštićenih planinskih područja: Dražen Lovreček (Miro Mesić) i Planinarski pohodi, visokogorski usponi i daleka putovanja: Željko Žarak (Tomislav Marković).

Do početka sjednice Glavnog odbora u jednoj komisiji HPS-a nije bio predložen pročelnik, a u dvije komisije nisu predloženi zamjenici pročelnika. Jednoglasno se usvaja prijedlog da Glavni odbor ovlasti Izvršni odbor HPS-a za imenovanja pročelnika Komisije za promidžbu i izdavaštvo, zamjenika pročelnika Komisije za odlikovanja i zamjenika Komisije za povijest planinarstva, nakon što te komisije na svojim sastancima utvrde prijedloge o nositeljima tih funkcija.

Izvršni odbor HPS-a predložio je imenovanje Darka Berljaka, dosadašnjega glavnog tajnika HPS-a, odnosno njegov reizbor i za sljedeće četiri godine na poslovima glavnog tajnika HPS-a. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

U skladu s odredbom članka 27. Statuta HPS-a i na prijedlog Vladimira Novaka, predsjednika Izvršnog odbora HPS-a, jednoglasno je usvojeno kooptiranje Marina Rabaka u Izvršni odbor HPS-a umjesto Blanke Sabolić-Körmendy koja zbog poslovnih obveza više ne može biti članica tog tijela HPS-a.

4. Izvještaj o radu Hrvatskog planinarskog saveza. Opširan izvještaj o radu HPS-a u 2008. godini objavljen je u »Hrvatskom planinaru« br. 2/2009. HPS je po širokom rasponu djelatnosti jedinstven između sedamdesetak nacionalnih planinarskih saveza u svijetu, a djelatnost ostvaruje u 15 stručnih i organizacijskih komisija. One su u 2008. godini izvele oko 300 akcija, ekspedicija, pohoda, susreta, škola, tečajeva, seminara, vježbi, predavanja i natjecanja na kojima je sudjelovalo blizu četiri tisuće naših članova. U HPS-u je krajem 2008. bilo registrirano 259 planinarskih udruga, od čega su 224 planinarska društva i kluba, 13 županijskih i gradskih planinarskih saveza, dvije stanice vodiča, Hrvatska gorska služba spašavanja i njениh 16 stanica. Izvještaj o radu u 2008. godini usvojen je jednoglasno.

5. Izvještaj o radu komisija HPS-a. Izvještaji o radu stručnih i organizacijskih komisija HPS-a u 2008. godini primljeni su u Uredu HPS-a i u skraćenom obliku objavljeni u HP-u 1/2009. B. Krznarić, pročelnik Komisije za gospodarstvo, istaknuo je akciju koju upravo provodi ta Komisija, a odnosi se na poštivanje pojedinih članaka Pravilnika o upravljanju i poslovanju planinarskih objekata koji određuju koji od planinarskih domova i kuća mogu nositi naziv »planinarski« i istaknuti jedinstvenu natpisnu ploču. Uskoro će svi upravljači primiti i anketni listić o svom objektu, nakon čega će biti raspisan natječaj za održavanje, obnovu i izgradnju planinarskih objekata u 2008. G. Gabrić je zatražio da se sredstvima natječaja pomognu objekti i onih društava koja još do kraja nisu sredila vlasničke ili upravljačke odnose kako na njima ne bi nastala daljnja oštećenja. Izvještaji stručnih i organizacijskih komisija HPS-a za 2008. prihvaćeni su jednoglasno.

6. Izvještaj o radu gradskih i županijskih planinarskih saveza. Svoje su izvještaje u pisanim oblicima dostavili PS Zagreba, PS Krapinsko-zagorske županije, PS Varaždinske županije, PS Ličko-senjske županije, PS Splitsko-dalmatinske županije i PS Šibensko-kninske županije. Svi njihovi predstavnici, kao i predstavnici ostalih planinarskih županijskih saveza, na sjednici su i usmeno prikazali rada tih udruga.

7. Zaključni račun HPS-a za 2008. godinu.

Detaljan opis svih prihoda i rashoda svi članovi Glavnog odbora dobili su uz pozive za sjednicu, a glavni tajnik komentirao je stavke zaključnog računa HPS-a za 2008. HPS za razliku od sličnih udruga, nacionalnih športskih saveza, ali i mnogih članica u našem Savezu, svoj zaključni račun i proračun za tekuću godinu daje na transparentan način i s vrlo točnim podacima. Rijetki smo savez koji ne samo da sva prikupljena sredstva od članina vraća članstvu u punom iznosu (osiguranje i stručni rad po komisijama), već za te djelatnosti pronalazi i dodatna sredstva, ne opterećujući ni jednom lipom svoje članove za funkcioniranje HPS-a i plaće zaposlenika. Treba naglasiti da je HPS u posljednjih 12 godina prihode povećao gotovo za osam puta, od tadašnjih 300.000 kn na današnjih preko 2.300.000 kn. Takvo poslovanje stvorilo je čvrstu finansijsku zalihu kojom se svake godine premoste uobičajeni izostanci prihoda početkom godine i na određen način kreditiraju polica osiguranja naših članova i rad komisija, prije nego za to pristignu namjenski prihodi od članskih markica. Isto tako, zbog tih sredstava na žiro računu nismo na izravnom udaru nepovoljnih kretanja u gospodarstvu kojih je u našem društvu sve više u posljednje vrijeme. Već nekoliko godina za redom, a isto tako i 2008. godina, završena je s previsokim dugovanjima planinarskih društava za podignute markice koja su jednim dijelom podmirena tek početkom 2009. Ako se taj trend nastavi ili pojača, sigurno postoji granica iznad koje Ured HPS-a više neće moći pravovremeno servisirati sve potrebe HPS-a. Prihod u 2008. bio je 2.074.539,68 kuna, preneseni ostatak iz 2007. iznosio je 204.920,92 kuna, što je ukupno iznosilo 2.315.460,50 kuna. U ukupnom prihodu od prodaje članskih markica ostvareno je 516.370,00 kuna. Ukupan rashod bio je 1.822.628,84 kuna, odnosno ostvaren je pozitivan saldo od 492.831,66 kuna koji, uz prije rečenu pričuvu, ovog puta sadrži i rezervirana sredstva od namjenskih prihoda komisija, kotizacija i sponzorstva za akcije u 2009. godini. Koliko je bio realan plan rada i izuzetno točna procjena pripadajućih troškova u 2008. najbolje govori podatak kako su rashodi bili 97,40 % od planiranih troškova (od 1.870.928,92 iz proračuna donesenog u veljači, do kraja godine utrošeno je 1.822.628,84 kn). Prihodi su bili za 351.167,79 kn viši od onih planiranih proračunom, a ostvareni su zbog naknadno ugovorenih sponzorstava, raspisanih natječaja i neplaniranih kotizacija za koje se nije znalo početkom godine. Zatraženo financi-

ranje programa i akcija komisija iz proračuna HPS-a koje su bile održane u 2008. potpuno su ostvarena. Svi ostali troškovi i primljeni računi na vrijeme su plaćeni i prema nijednom dobavljaču ne postoje dužnički odnosi HPS-a iz 2008. godine. Nakon toga izvješća, zaključni račun HPS-a za 2008. godinu prihvaćen je jednoglasno.

8. Izvještaj Nadzornog odbora HPS-a. Uz poziv za sjednicu Glavnog odbora izvještaj je bio priložen u pisanom obliku. Nadzorni odbor HPS-a pozivan je na sve sjednice Izvršnog odbora, na njima bio nazočan te time izravno pratio način rada toga tijela i pravovaljanost donesenih odluka. Isto tako, obavio je uvid u ostvarenje programa HPS-a, zakonitosti i primjene općih i organizacijskih akata, Glavnog odbora, Izvršnog odbora i komisija HPS-a, materijalnog i finansijskog poslovanja HPS-a te rada stručne službe i Ureda HPS-a te je ocijenio da je sve bilo obavljano na zakonski način, u skladu Statuta HPS-a i prema odlukama tijela HPS-a. Izvještaj Nadzornog odbora prihvaćen je jednoglasno.

9. Proračun za 2009. godinu – komisije i ukupno. Na temelju podataka o mogućim izvorima finansijskih sredstava i potrebnim troškovima da se ostvari godišnji plan rada i akcija HPS-a, predložen je proračun usklađenih prihoda i rashoda od 2.317.446,16 kn. Od članskih markica i iskaznica planira se 520.000,00 kn, a ostali prihodi (čak milijun i osamsto tisuća kuna) iz drugih izvora financiranja. Posebno razrađen dio proračuna jesu djelatnosti stručnih i organizacijskih komisija HPS-a. U tim akcijama sudjeluje između 3000 i 4000 naših članova, u 2009., planira se oko 300 akcija, a predviđena su sredstva u ukupnom iznosu od 500.000,00 kn. Glavne stavke petnaest komisija su ove: Planinarski putovi: tri tečaja za markaciste, školovanje instruktora, izrada metalnih žigova za vrhove HPO-a i VPP-a, materijal za rad, sastanci i interventne akcije na terenu (20.000 kn); Gospodarstvo: natječaj za obnovu planinarskih objekata i hitne potrebe preko godine (170.000 kn); Promidžba i izdavaštvo: priručnici, plakati, letci i druga izdanja, kalendar za 2010, dovršetak digitalizacije »Hrvatskog planinara«, održavanje web stranice (122.000 kn); Speleologija: seminari, istraživački logori i ekspedicije (21.000 kn); Vodiči: zimski i ljetni tečaj, tečaj za vodiče društvenih izleta, oprema, ispiti i sastanci (18.000 kn); Zaštita prirode: deset tradicionalnih akcija tijekom godine (6.600 kn); Priznanja: sastanci Komisije, nabava plaketa, diploma i značaka (15.000 kn); Školovanje: izrada programa školovanja za Planinarsko učilište

i instruktorski seminar (48.000 kn); Alpinizam: Fournel – skup penjača u ledu, Hrvatski kup lednog penjanja, ispiti za naslov »alpinist«, instruktorski seminar i ispiti, skup alpinista u Škotskoj, ledenjački tečaj, logori u Julijskim Alpama i Chamonixu (19.900 kn), Športsko penjanje: natjecanja za prvenstvo Hrvatske u svim kategorijama, mlada reprezentacija, Sabor (20.000 kn); Planinarsko skijanje: priprema reprezentacije i oprema (12.000 kn), Povijest planinarstva: daljnje uređenje zbirke u Ogulinu (5.000 kn); Suradnja s upravama zaštićenih planinskih područja (4.000 kn); Planinarski pohodi, visokogorski usponi i daleka putovanja (3.000 kn) i pričuvna sredstva za sve komisije u slučaju važnih akcija koje se nisu mogle planirati (15.500 kn). U okviru te točke D. upoznao je tajnik HPS-a i voditelj Hrvatske ženske ekspedicije »Mt. Everest 2009« D. Berljak članove Glavnog odbora o završetku jednogodišnjih priprema te akcije i skorog (24. ožujka 2009.) odlaska ekspedicije u Nepal. Tjelesne, zdravstvene, logističke i sve ostale pripreme obavljene su vrlo uspješno, no da su prije 14 mjeseci, kada je taj projekt prihvatio Izvršni odbor, postojale današnje gospodarstvene neprilike, s njime se sigurno ne bi ni započelo. Zbog finansijskih problema, jedino ne stedeći na sigurnosti sudionica, sastav ekspedicije je brojčano sveden na minimalan, odnosno onaj koji još jamči organizacijsku i penjaču sposobnost postizanja cilja. Ispod toga broja – od osam penjačica, liječnica-penjačica i voditelja, ukupno 10 – izgleda za uspon na vrh nisu realne. No, i za taj sastav 24 dana prije polaska nedostaje oko 200.000 kn. Izgleda mnogo, no prikupljeno je 1.300.000 kn i s tim bi iznosom sada bio problem odustati nego nastaviti, posebno stoga što je od svjetski poznatih brandova alpinističke opreme »Northland« i »Millet« ekspedicija primila donaciju u opremi vrijednoj preko 80.000 eura. Na računu HPS-a stigli su posljednjih godina, osim 60.000 kn plusa od prošle Cho Oyu ekspedicije, i posebni prihodi od poslova na Snow Queen Trophyu na Sljemenu i od održavanja specijalističkih tečajeva za vanjske korisnike. U stavkama prihoda, ali i u stavci ostalih troškova proračuna HPS-a za 2009. godinu, postoji mogućnost angažiranja 150.000 kn za žensku ekspediciju Mt. Everest, a taj se iznos u slučaju povoljnijih privrednih kretanja i naknadnim prihodima ekspedicije u većem dijelu može i vratiti na račun HPS-a. Taj prijedlog, predloženi proračun komisija od 500.000,00 kn, odnosno ukupni proračun HPS-a u iznosu od 2.317.446,16 kn prihvaćeni su jednoglasno.

10. Pitanja i prijedlozi. G. Gabrić osvrnuo se na već prije iznesen problem ograničenja konzumiranja vlastite hrane na pojedinim planinarskim objektima. U raspravi su sudjelovali V. Sor, D. Berljak i B. Krizmanić. Zaključak o tom pitanju nije trebalo donositi, jer je u međuvremenu Ured HPS-a posao upitnik upravljačima objekata i nakon dostave podataka Komisija za gospodarstvo preispitati će postoji li na takvim objektima i dalje jedinstvena natpisna ploča, iako se ne poštuju odredbe Pravilnika o upravljanju i poslovanju planinarskih objekata. Ako se ne poštuju, ploče će biti uklonjene.

G. Gabrić postavio je pitanje o poznatim i već u više puta isticanim problemima oko preklapanja djelatnosti vodičke službe HPS-a i udruge koja nije članica HPS-a (Savez gorskih vodiča Hrvatske). Zaključak je da nadležne komisije HPS-a i Izvršni odbor taj problem pokušaju konačno riješiti na zadovoljavajući način.

Sjednica je započela u 11:00, a završila u 13:10 sati.

Zapisnik vodio i napisao: Darko Berljak
Ovjerovitelji zapisnika: Hrvoje Kraljević i Darko Luš

WWW.IZFOTELJE.COM

WEB DUĆAN 0-24 SEDAM DANA U TJEDNU
WWW.IZFOTELJE.COM

Ne gubite vrijeme od boravka u prirodi. Što vam treba naručujte u bilo koje vrijeme, u udobnosti vlastitog doma uz šalicu omiljenog napitka.

YUKON NOĆNI YUKON MONOKULARI DALEKOZORI

Više informacija na WWW.LAPIS-PLUS.HR ili WWW.IZFOTELJE.COM

LAPIS PLUS **Veliki izbor**
WWW.LAPIS-PLUS.HR odjeće, obuće, torbi, ruksaka, noževa, kompasa, dalekozora
TEL:01/4668-785

YUKON PRO-LUX FAST AIM SIMMONS WEAVER Baco BlackBird

Zagreb: Vlaška 78, tel: +385 1 4572 323,

Rijeka: Janeza trdine 9, tel: +385 51 315001

e-mail: vrhunac@vrhunac.hr

www.vrhunac.hr

OPREMA ZA AKTIVAN BORAVAK U PRIRODI

- ▶ planinarjenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

POTPREDSJEDNICA VLADE JADRANKA KOSOR POSJETILA SJEDIŠTE HPS-a

U povodu Međunarodnog dana žena, potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor 8. ožujka posjetila je sjedište Hrvatskog planinarskog saveza u Kozarčevoj ulici i sastala se sa sudionicama hrvatske ženske alpinističke ekspedicije "Mount Everest 2009." Osim svih sudionica, na sastanku, koji trajao preko jedan sat, bili su i prof. dr. Hrvoje Kraljević, predsjednik HPS-a, Vladimir Novak, predsjednik IO i Darko Berljak, glavni tajnik i voditelj ekspedicije.

Jadranka Kosor, koja je ujedno predsjednica organizacijskog odbora ekspedicije, alpinisticama je prenijela pozdrave premijera Ive Sanadera i zaželjela mnogo uspjeha najavivši da će, unatoč gospodarskoj krizi, biti osigurana potrebna finansijska sredstva i pomoći sponzora. Ustvrdivši kako bi bilo manje teškoća u nalaženju sponzora da se radi o muškoj ekspediciji, djevojkama je poručila neka ruše prepreke i svladavaju predrasude po kojima žene ne mogu nešto što mogu muškarci. Alpinisticama je isto tako rekla da su osvajanjem šestog najvišeg vrha svijeta Cho Oyua 2007. najviše od svih učinile za promicanje ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj i za afirmaciju ženskog sporta.

SUNČICA HRASČANEC

Konferencija za novinstvo u domu HPS-a 8. ožujka

Članice Druge hrvatske ženske alpinističke ekspedicije Mt. Everest 2009. s potpredsjednicom Vlade RH Jadrankom Kosor pred domom HPS-a u Kozarčevoj ulici

HIMALAJKE KOD ZAGREBAČKOG GRADONAČELNIKA

Uoči odlaska Hrvatske ženske alpinističke ekspedicije Mt. Everest 2009. u Nepal, na put prema vrhu svijeta, gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić primio je 16. ožujka 2009. u zagrebačkoj gradskoj palači Dverce, članice ekspedicije te predstavnike Hrvatskog planinarskog saveza - predsjednika prof. dr. Hrvoja Kraljevića i glavnog tajnika Darka Berljaka. Gradonačelnik Zagreba poželio je članicama puno sreće i uspjeha na himalajskim visinama te iskazao želju da ih idući put primi kao osvajačice Mount Everesta. Grad Zagreb ekspediciju je pomogao znatnim financijskim sredstvima.

Ur.

Članice ekspedicije sa zagrebačkim gradonačelnikom te predstavnicima HPS-a 16. ožujka u palači Dverce

SPELEOLOGIJA

SPELEOLOŠKI ISPITI U PAKLENICI

Speleološko školovanje koje provodi Komisija za speleologiju Hrvatskoga planinarskog saveza ima tradiciju dulju od pola stoljeća. Prvi speleološki tečaj održala je 1957. u Ogulinu. Danas se edukacija speleologa odvija putem speleoloških škola u speleološkim odsjecima ili udugama, na stručnim seminarima Komisije za speleologiju i terenskim aktivnostima. Sustav edukacije od iznimne je važnosti za speleološku djelatnost, ne samo zbog toga što ta aktivnost zahtijeva poznавanje posebnih tehnika i svladavanje odgovarajućih vještina, već i stoga što se školovanjem na odgovarajući način podiže razina stručnosti za obavljanje speleološke djelatnosti, kako bi speleolozi u okvirima danas prilično restriktivnih zakona i drugih propisa mogli i dalje obavljati speleološka istraživanja i pratiti stanje u speleološkim objektima.

Speleološka djelatnost ima dvije nerazdvojive komponente. Stručna se komponenta odnosi na sve aktivnosti vezane uz istraživanje speleoloških objekata i praćenje stanja u njima, od topografskog snimanja, foto i video dokumentiranja, mjerena i bilježenja pojedinih geoloških, fizikalno-kemijskih, hidroloških i drugih parametara, do potpore znanst-

venim istraživanjima u suradnji sa znanstvenim ustanovama. Sportska je komponenta neophodna za provođenje stručnih aktivnosti. Bez odgovarajuće edukacije i uvježbanosti nije moguće istraživati zahtjevne špilje i jame.

U okviru sustava školovanja postoje speleološki ispiti, koji imaju tri stupnja. Speleološki ispiti za naziv speleolog-pripravnik održavaju se u okviru speleoloških škola, a ispitivači moraju biti instruktori speleologije ili speleolozi. Speleološki ispiti za naziv speleolog, te za naziv instruktor speleologije (uz obranu instruktorskog rada na instruktorskom seminaru) održavaju se u pravilu jednom godišnje. Ispitivači su instruktori speleologije. Godišnje se školuje u projektu oko 80 speleologa-pripravnika. Od 1970. do 2009. naziv speleolog steklo je 175 ljudi, a naziv instruktor speleologije njih 53.

U okviru planiranih aktivnosti, u Paklenici su 31. siječnja 2009. održani speleološki ispiti Komisije za speleologiju HPS-a za naziv speleolog, na kojima su provjerena teorijska i praktična znanja iz speleologije. Članovi ispitne komisije bili su instruktori speleologije Damir Basara, Vlado Božić, Marin Glušević, Igor Jelinić i Dalibor Paar. Od 15 prijavljenih kandidata,

13 ih je uspješno položilo ispit te steklo naziv speleolog. To su Davor Matić (značka speleolog br. 164) i Goran Rnjak (značka speleolog br. 165) iz SO HPD-a »Mosor« iz Splita, Blanka Lučić (166) iz SO HPK-a »Sv. Mihovil« iz Šibenika, Tvrtko Dražina (167), Livio Kotlar (168), Tonči Marčić (169), Marijan Buzov

(170) i Ljubo Majica (171) iz SO-a Liburnija HPD-a »Paklenica«, Ante Sušić (172), Ruder Novak (173) i Josip Dadić (174) iz SO HPD-a »Željezničar« iz Zagreba te Luka Mudronja (175) i Ronald Železnjak (176) iz SO PDS-a »Velebit« iz Zagreba.

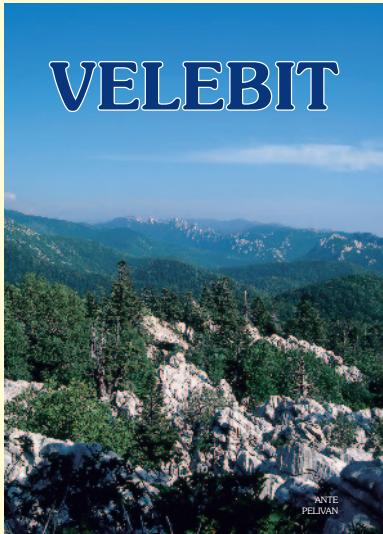
dr. Dalibor Paar

KALENDAR AKCIJA

7. 4. - 2. 6.	Planinarska škola HPD "Zagreb-Matica" HPD "Zagreb-Matica", Petrićeva 4, Zagreb	HPD "Zagreb-Matica", Zagreb Bruno Šibl, 099/61-05-533 www.zagreb-matica.hr
13. 4.	Pohod jugozapadnim obroncima Kalnika Kalnik	PD "Ludbreg", Ludbreg Damir Klaric, 098/267-067 Željko Remar, 091/89-59-008
13. 4.	Dan Varaždinske obilaznice Krušljevec - Čevo - Pusta Bela - Ledinec - Vagon	HPD "Dugi vrh", Varaždin Željko Horvatić, 091/51-72043 Vladimir Slunjski, 098/750-423
18. 4.	Dan PD "Željezničar", Gospic Velebit, Baške Oštarije	PD "Željezničar", Gospic Tomislav Čanić, 098/96-10-042
18. 4.	17. Rusov pohod na Medvednicu Medvednica	PD "Ericsson - Nikola Tesla", Zagreb Damir Kuzmanić, 091/52-92-075 damir.kuzmanic@zg.t-com.hr
18. 4.	Hodanjem k zdravlju - dan HPD-a "Dubovac" Duga Resa - Vinica - Kalvarija	PD "Dubovac", Karlovac Vitomir Murganić, 091/13-33-331, vmugranic@gmail.com
19. 4.	Proljetni pohod na Vinicu i Martinščak Vinica - Martinščak	PD "Vinica", Duga Resa Slavica Furdek, 098/17-11-594 Moric Vahtarić, moric.vahtaric@ka.t-com.hr
19. 4.	Tragom prvog izleta HPD-a "Sisak" Hrastovička gora	HPD "Sisak", Sisak Nedjeljko Balog, 098/257-050 Vlasta Zarković, 098/17-95-220
19. 4.	Obilazak plan.-ekološkog puta Ante Frua Šibenik - pl. kuća "Čiće" - Orlovača	HPD "Kamenar", Šibenik Ante Juras, 091/79-91-381
19. 4.	Proljeće na Bilogori Bilogora, pl. dom "Kamenitovac"	HPD "Bilogora", Bjelovar Đuro Gustović, 043/231-025, 099/19-51-466
20. 4. - 1. 6.	Alpinistička škola HPD "Zagreb-Matica" HPD "Zagreb-Matica", Petrićeva 4, Zagreb	HPD "Zagreb-Matica", Zagreb Iris Bostjancić, 091/51-63-135 www.zagreb-matica.hr
25. 4.	Long Walk Day Brseč - Skitača	PD "Skitaci", Labin Nino Rocco, 098/224-182 Vedran Kos, 091/54-37-697
25. - 26. 4.	Obilazak PI. obilaznice po Ravnoj gori Donja Voća - Filićev dom - Kamenica	PD "Ravna gora", Varaždin Zlatko Smerke, 091/58-27-673
26. 4.	Pohod Liječničkom stazom Medvednica: Gračani - Brestovac	PK Hrv. Liječničkog zbora, Zagreb Berislav Banek, berislav.banek@zg.t-com.hr
26. 4.	Oda proljeću Omiška Dinara	PD "Imber - Mosor", Omiš Miomir Fistanić, 021/863-357, 091/53-71-042 Pjero Orlandini, 021/861-745

26. 4.	Pohod Podunavskim pješačkim putom Aljmaš - Erdut	HPD "Zanatlija", Osijek Marijan Špiranec, 091/54-09-548, spiro1309@gmail.com
26. 4.	Medvednica bez smeća Medvednica, čišćenje putova prema Puntijarki	HPD "Zagreb-Matica", Zagreb Edo Hadžiselimović, 098/98-84-994 www.zagreb-matica.hr
1. 5.	Prvosvibanjsko druženje na Strahinjšći Strahinjščica, pl. kuća Na Strahinjščici	PD "Strahinjščica", Krapina Biserka Bajcer, 091/57-65-056 Smilja Leljak, 091/51-84-259
1. - 3. 5.	Prvosvibanjski pohod na Mljet NP Mljet	PD "Mljet", Govedari Marin Perković, 098/470-469 marin.perkovic1@du.t-com.hr, 098/542-100, 095/51-91-4
1. 5.	Druženje na Majeru Ivanščica, pl. kuća "Majer"	HPD "Oštrelj", Zlatar Marijan Čorić, 098/378-981 Štefica Mindak, 099/42-50-975
2. 5.	Planinarski maraton "Mosor 2009." Mosor: Grlo Klis - Omiš	HPD "Ante Bedalov", Kaštel Kambelovac Josip Pejša, 021/221-402, 091/73-08-109
3. 5.	Dan pješačenja Istarske županije Kružna staza oko Pazina	PD "Pazinka", Pazin Giovanni Sirotti, 098/254-183
3. 5.	Dan HPD "Malačka - Donja Kaštela" Malačka, pl. kuća "Malačka", Kaštel Stari	HPD "Malačka - Donja Kaštela" Petar Penga, 098/95-35-834 Filip Balić, 098/311-797
10. 5.	20. pohod "Pješačenjem do zdravlja" Crikvenica - Kavranova stijena - Sopalj - Tribunj	PD "Strilež", Crikvenica Josip Pravdica, 051/785-358, 098/92-44-814 josip.pravdica@ri.t-com-hr

30% popusta za planinare !!!

► Autor: Ante Pelivan
 • fotomonografija
 • bogato ilustrirana u boji
 • format: 30 x 21 cm
 • 194 stranice
 • tvrdi uvez
 • cijena: 150,00-kn

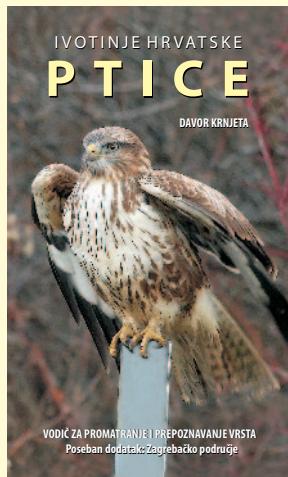
105,00 kn

Poštارина uračunata u cijenu!

Autor: Davor Krnjeta
 • format: 20,5 x 12 cm
 • 350 fotografija u boji
 • 360 stranica
 • tvrdi uvez
 • cijena: 260,00-kn

182,00 kn

VODIĆ ZA PROMATRANJE I PREPOZNAVANJE VRSTA
Poseban dodatak: Zagrebačko područje

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/5621-929, Fax: 01/6234-058

www.ekoloski-glasnik.hr • ekoloski.glasnik@vip.hr

TISKARA "Ekološki glasnik"

- usluga tiska knjiga i časopisa vrhunske kvalitete
- posebni popust za sva planinarska društva

ekološki glasnik
časopis o prirodi

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ I HPD JASTREBARSKO
pozivaju vas na

Japetić, 6. i 7. lipnja 2009.

DANI HRVATSKIH PLANINARA

Subota 6. lipnja

- 7:30 h - okupljanje u Novom Selu Okićkom, pješački pohod Jaskanskim planinarskim putom do piramide na Japetiću
- od 11 h kod piramide na Japetiću - podjela razglednica s prigodnim žigovima
- u 15 h svečano otvorenje, glazbeni program, predstavljanje knjige Vladimira Jagarića o Ivanu Krajaču, projekcija filma
- uvečer - planinarska zabava

Nedjelja 7. lipnja

- 7:30 h - polazak JPP-om do Slapnice.
- od 8 h - vježba HGSS-a kod pl. doma »Žitnica« na Japetiću i vođene ture po Samoborskom gorju
- u 13 h - podjela značaka obilaznicima JPP-a kod slapa Brisalo

DANI HRVATSKIH
PLANINARA

INFORMACIJE I PRIJAVE

Hrvatsko planinarsko društvo Jastrebarsko, tel. 098/356-386 (Dražen Lovreček), www.hpd.jastrebarsko.hr

Hrvatski planinarski savez, Zagreb, tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624, hps@plsavez.hr, www.plsavez.hr